

Fiscalitat dels actius financers de renda variable i de la participació en institucions d'inversió col·lectiva

Esteban Quintana Ferrer

PID_00189497

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Actius financers de renda variable	7
1.1. Concepte i classes	7
1.2. Tributació	9
1.2.1. Impost sobre la renda de les persones físiques	9
1.2.2. Altres impostos	22
2. Institucions d'inversió col·lectiva	32
2.1. Concepte i classes	32
2.2. Tributació	33
2.2.1. Impost sobre la renda de les persones físiques	33
2.2.2. Altres impostos	37
Activitats	41
Exercicis d'autoavaluació	41
Solucionari	43
Bibliografia	46

Introducció

En aquest segon mòdul examinarem la fiscalitat de dues operacions d'estalvi financer que presenten més rendibilitat i menys seguretat que les examinades en el primer mòdul: els actius financers de renda variable i la participació en institucions d'inversió col·lectiva.

Seguint la mateixa metodologia que en el mòdul anterior, després d'aclarir de manera general els instruments financers que entren dins d'aquestes dues categories, els actius financers de renda variable, representats principalment per les accions i participacions al capital social d'entitats, i la participació en institucions d'inversió col·lectiva –fons d'inversió i societats d'inversió de capital variable (SICAV)–, abordarem l'anàlisi de la fiscalitat de cadascuna d'aquestes categories en el sistema tributari.

Com que el mercat financer ofereix totes dues modalitats d'inversió, resulta evident que el principal element de la tributació d'aquestes modalitats el constitueix el gravamen de la renda obtinguda per les persones físiques residents en l'IRPF derivada de la seva titularitat o transmissió. No obstant això, també pararem esment breument en la incidència dels actius financers de renda variable i de la participació en institucions d'inversió col·lectiva en altres impostos que graven l'obtenció de renda, com l'IS i l'IRNR, que sotmeten a tributació la renda de les persones jurídiques residents a Espanya i la renda de les persones físiques i jurídiques no residents, respectivament. D'aquesta manera serà possible determinar la rendibilitat fiscal d'aquests instruments d'estalvi financer, que constitueix un element essencial en la presa de decisions dels inversors juntament amb la rendibilitat financera pròpia de cada producte.

Finalment, la fiscalitat dels actius financers de renda variable i de la participació en institucions d'inversió col·lectiva en altres impostos que graven la titularitat o transmissió del patrimoni (IP, ISD) o que graven el tràfic mercantil o consum (ITPAJD, IVA), també l'abordarem en aquest mòdul, però de manera més concisa.

Vegeu també

En el mòdul introductori de l'assignatura trobareu el significat de les sigles utilitzades en aquest mòdul didàctic.

Objectius

En aquest mòdul didàctic trobareu els materials i les eines procedimentals indispensables per a assolir els objectius següents en relació amb la fiscalitat dels actius financers de renda variable i de la participació en institucions d'inversió col·lectiva:

1. Conèixer el concepte i les classes d'*actius financers de renda variable*.
2. Delimitar la tributació de la renda obtinguda per mitjà dels actius financers de renda variable.
3. Distingir la resta d'impostos del sistema tributari que poden afectar els actius financers de renda variable.
4. Saber quines modalitats de participació en institucions d'inversió col·lectiva es poden dur a terme en el mercat financer.
5. Discernir els elements essencials que presenta la tributació de la renda obtinguda amb la participació en institucions d'inversió col·lectiva.
6. Concretar la incidència d'altres impostos que poden gravar la participació en institucions d'inversió col·lectiva.

1. Actius financers de renda variable

En aquesta primera part del mòdul examinarem la fiscalitat dels actius financers de renda variable. En primer lloc, cal determinar amb claredat el concepte i les classes que n'hi ha en el mercat, amb l'objectiu de dilucidar, en segon lloc, quins són els elements essencials de la tributació d'aquests actius en l'IRPF i en la resta d'impostos del sistema tributari.

1.1. Concepte i classes

A diferència dels actius de renda fixa, examinats en el primer mòdul, la renda variable és un concepte que agrupa nombrosos actius financers que es caracteritzen pel fet de no garantir ni la devolució del principal cedit ni l'obtenció de rendiments en forma de cupons o d'interessos.

La renda variable es produeix en inversions amb una rendibilitat desconeguda en el moment inicial, ja que aquesta rendibilitat depèn de diversos factors com l'evolució de l'activitat econòmica de l'empresa en el capital social de la qual es participa, el comportament del mercat financer, o l'evolució de l'economia, i fins i tot pot resultar negatiu el rendiment generat per aquests actius. Aquest risc explica que, en general, les inversions de renda variable generin més rendibilitat potencial que les inversions de renda fixa.

Dins d'aquesta categoria de títols de renda variable es poden distingir tres grups d'inversions: les accions i participacions, la participació en institucions d'inversió col·lectiva i determinats actius financers de renda variable, com les obligacions, que per les característiques específiques que tenen constitueixen en realitat instruments de renda variable.

Les accions i les participacions, en primer lloc, són valors mobiliaris representatius de l'aportació de capital feta per una persona a una societat mercantil en qualitat de sòcia. Pot ser nominativa o al portador i desemborsada del tot o en part. Aquests títols s'han convertit en l'actiu de renda variable més nombrós.

La compra d'accions o participacions comporta l'adquisició de la titularitat sobre una part del capital social d'una societat. A canvi, l'adquirent gaudeix d'un dret a obtenir rendiments per mitjà dels seus títols, en forma de plusvàlues, en cas de produir-se la venda de les accions o participacions, o de dividendes, això és, d'una part dels beneficis obtinguts per l'entitat que decideix repartir entre els accionistes o partícips.

Per dir-ho més clar, resulta interessant observar les diferències que es produeixen entre els actius de renda fixa (obligacions, examinats en l'anterior mòdul) i els actius de renda variable (accions i participacions):

1) L'obligacionista és un creditor que percep interessos que depenen d'un contracte; en canvi, l'accionista és un soci que percep, si escau, dividendes segons els resultats de la societat.

2) L'obligacionista té dret al reemborsament del capital en la forma estipulada, però en canvi l'accionista només té aquest dret en cas de liquidació o d'amortització de capital. Això és així perquè les accions per definició, a diferència dels actius de renda fixa, no tenen venciment.

3) L'accionista té drets polítics (dret d'assistència en les juntes d'accionistes, dret a vot, dret a obtenir informació de l'evolució de l'empresa, dret a impugnar els acords, dret de subscripció preferent, etc.), mentre que l'obligacionista no.

4) El risc de l'accionista és bastant més gran, no solament perquè la rendibilitat del seu títol és més incerta, sinó també per la prelació en el cobrament en cas de dissolució de la societat, ja que primer se situen els creditors i després els accionistes.

La participació en institucions d'inversió col·lectiva no és més que un instrument de col·lectivització de la inversió en diferents actius de renda fixa o variable, entre d'altres.

Aquestes institucions tenen com a objectiu la captació de fons, béns o drets dels inversors per a gestionar-los i invertir-los en béns, drets, valors o altres instruments, financers o no, i el rendiment de l'inversor s'estableix segons els resultats col·lectius. Evidentment, aquesta forma d'inversió col·lectiva es pot fer sobre actius de renda variable, i des d'aquesta perspectiva la podem incloure genèricament dins dels instruments de renda variable.

No és menys cert, però, que la participació en institucions d'inversió col·lectiva es pot dur a terme amb la finalitat de fer inversions financeres en altres títols de renda fixa, o fins i tot en actius no financers (béns immobles). Per això,

Diferència entre accions i participacions

Les accions són emeses per les societats anònimes i són lliurement transmissibles, sense que calgui el consentiment dels altres socis. En canvi, les participacions són emeses per les societats limitades i per a vendre'n requereixen el consentiment dels altres socis.

l'estudi de la fiscalitat de la participació en institucions d'inversió col·lectiva la fem en aquest mòdul de manera separada, després d'examinar la tributació dels títols de renda variable.

Alguns actius financers de renda fixa poden generar una renda variable per les característiques específiques que tenen.

Aquest és el cas dels bons i obligacions indicats, la rendibilitat dels quals en forma de cupons varia del tot en part segons un índex de referència preestablert, com la inflació, els tipus d'interès, o l'evolució d'una cistella d'accions. I també els bons i obligacions convertibles o bescanviables, que permeten convertir o bescanviar els títols per un determinat nombre d'accions o altres actius financers emesos per la mateixa entitat.

1.2. Tributació

1.2.1. Impost sobre la renda de les persones físiques

Igual que en la resta de títols valor, com els de renda fixa, en les accions i la resta de participacions en el capital social d'entitats cal distingir entre les rendes obtingudes per la mera tinença o propietat d'aquests valors, que s'anomenen *dividends*, i les rendes que es deriven de la venda o transmissió d'aquests valors. A diferència dels títols de renda fixa, en el primer cas ens trobem amb rendiments del capital mobiliari, però en el segon, amb guanys i pèrdues patrimonials.

En el primer cas, els dividends, els diners obtinguts es qualifiquen en l'IRPF com a rendiment del capital mobiliari, perquè es tracta de rendiments obtinguts per la participació en els fons propis de qualsevol tipus d'entitat.

Específicament, queden inclosos dins d'aquesta categoria els rendiments següents, dineraris o en espècie^{*1}:

⁽¹⁾Art. 25.1 LIRPF.

a) Els dividends, primes d'assistència a juntes i participacions en els beneficis de qualsevol tipus d'entitat.

b) Els rendiments procedents de qualsevol classe d'actius, excepte el lliurament d'accions alliberades que, estatutàriament o per decisió dels òrgans socials, facultin per participar en els beneficis, vendes, operacions, ingressos o conceptes anàlegs d'una entitat per causa diferent de la remuneració del treball personal.

c) Els rendiments que es derivin de la constitució o cessió de drets o facultats d'ús o gaudi, amb independència de la denominació o naturalesa que tinguin, sobre els valors o participacions que representin la participació en els fons propis de l'entitat.

d) Qualsevol altra utilitat, diferent de les anteriors, procedent d'una entitat per la condició de soci, accionista, associat o partícip.

e) La distribució de la prima d'emissió d'accions o participacions. En aquest cas, en realitat l'import obtingut no tributa en el moment del lliurament, sinó que tan sols minora, fins a quedar anul·lat, i a l'efecte d'una futura transmissió, el valor d'adquisició de les accions o participacions afectades, de manera que només tributa com a rendiment del capital mobiliari l'excés que en pugui resultar.

Com a mecanisme per a evitar la doble imposició, es declaren exempts els dividends i les participacions en beneficis fins a un import de 1.500 euros anuals*².

⁽²⁾Art. 7.y LIRPF.

Ara bé, aquesta exempció no s'aplica a l'excés que procedeix de la devolució de la prima d'emissió, qualificat com a rendiment del capital mobiliari tal com acabem d'indicar; als dividends i beneficis distribuïts per les institucions d'inversió col·lectiva (IIC), que examinarem en el segon apartat del mòdul; ni als procedents de valors o participacions adquirits dins dels dos mesos anteriors a la data en què aquells s'hagin satisfet quan, amb posterioritat a aquesta data, dins del mateix termini dels dos mesos següents, es transmetin valors homogenis.

Observació

En el cas de valors o participacions no admesos a negociació en algun dels mercats secundaris oficials, aquest termini s'amplia a un any.

Exemple

En Lluís, la Paula i en Cándido són germans. Cadascun d'ells duu a terme les operacions següents l'any X:

- En Lluís compra accions l'1 de gener, cobra un dividend de 2.000 euros per la seva titularitat l'1 de febrer, i ven aquests títols el 20 d'abril.
- La Paula compra accions el 3 de setembre, cobra un dividend de 3.000 euros per la seva titularitat l'1 de desembre, i ven aquests títols el 14 de desembre.
- En Cándido compra accions el 5 de juny, cobra un dividend de 4.000 euros per la seva titularitat el 8 de juliol, i ven aquests títols el 26 de juliol.

Podrà cadascun d'aquests subjectes aplicar-se l'exempció de 1.500 euros en concepte de cobrament de dividends disposada a la LIRPF? Quina quantitat haurà de declarar en el seu IRPF cadascun dels germans?

L'exempció de 1.500 euros en concepte de cobrament de dividends no s'aplica als dividends procedents de valors o participacions adquirides dins dels dos mesos anteriors a la data en què aquests s'hagin satisfet quan, amb posterioritat a aquesta data, dins del mateix termini dels dos mesos següents, es transmetin valors homogenis. Com que es tracta de dos requisits no alternatius sinó acumulatius, caldrà advertir als tres germans que els primers 1.500 euros cobrats de dividends estaran exempts de tributar sempre que les accions s'hagin mantingut dos mesos abans o dos mesos després de la data de cobrament dels dividends.

En el cas d'en Lluís, s'aplicarà l'exempció perquè les accions s'han mantingut més de dos mesos després del cobrament del dividend: el cobrament es va produir l'1 de febrer i la venda de les accions el 20 abril, això és, més de dos mesos després.

La Paula també podrà aplicar aquesta mateixa exempció perquè ha mantingut les accions més de dos mesos abans del cobrament dels dividendes: l'adquisició de les accions es va efectuar el 3 de setembre i el cobrament dels dividendes l'1 de desembre, això és, més de dos mesos després.

Per contra, en Cándido no tindrà dret a aplicar l'exempció dels primers 1.500 euros de dividendes, perquè aquest subjecte no ha mantingut les accions ni dos mesos abans ni dos mesos després del cobrament del dividend: entre la compra de les accions (5 de juny) i el cobrament del dividend (8 de juliol) només han transcorregut tres dies, i entre el cobrament del dividend (8 de juliol) i la venda de les accions (26 de juliol) només han transcorregut 18 dies.

En definitiva, l'import íntegre a integrar en l'IRPF de cadascun dels tres germans en concepte de rendiment de capital mobiliari és el següent:

- Lluís: $2.000 - 1.500 = 500$ euros.
- Paula: $3.000 - 1.500 = 1.500$ euros.
- Cándido: 4.000 euros.

Al rendiment íntegre obtingut (el rendiment que excedeixi la quantitat de 1.500 euros anuals i el rendiment que no computi en l'exempció), calculat sense tenir en compte les quantitats retingudes, es poden deduir només com a despeses deduïbles les despeses d'administració i de dipòsit de valors negociables³.

⁽³⁾Art. 26.1.a LIRPF.

Despeses d'administració i de dipòsit

A aquests efectes, es consideren despeses d'administració i de dipòsit aquells imports que facin repercutir les empreses de serveis d'inversió, entitats de crèdit o altres entitats financeres que, d'acord amb la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors, tinguin per finalitat retribuir la prestació derivada de la realització per compte dels titulars del servei de dipòsit de valors representats en forma de títols o de l'administració de valors representats en anotacions en compte. En canvi, no són deduïbles les quanties que comportin la contraprestació d'una gestió discrecional i individualitzada de carteres d'inversió, en què es produeixi una disposició de les inversions fetes per compte dels titulars d'acord amb els mandats conferits per aquests.

Els accionistes que perceben dividendes com a propietaris d'aquests valors han d'integrar el rendiment net en la declaració de la renda dins de l'apartat de rendiments de l'estalvi en la base imposable de l'estalvi⁴.

⁽⁴⁾Art. 46.a LIRPF.

La segona de les rendes generades per la titularitat d'accions i participacions en entitats prové de la transmissió dels títols o valors. En aquest cas, la rendibilitat es declara en l'IRPF com un guany o pèrdua patrimonial, que s'integra també en la base imposable de l'estalvi, ja que es deriva d'una transmissió.

El càlcul del guany o de la pèrdua patrimonial varia segons si les accions còtizen en borsa o no⁵.

⁽⁵⁾Lletres a i b de l'art. 37.1 LIRPF.

En el primer cas, transmissió de valors negociats en borsa, el guany o pèrdua patrimonial es calcula per la diferència entre el valor d'adquisició i el valor de transmissió, determinats per la cotització que té en aquests mercats en la data en què es produeixi l'una o l'altra o pel preu pactat quan sigui superior a la cotització.

A més, per a determinar el valor d'adquisició s'ha de deduir l'import obtingut per la transmissió dels drets de subscripció. No obstant això, si l'import obtingut en la transmissió dels drets de subscripció arriba a ser superior al valor d'adquisició dels valors dels quals procedeixin aquests drets, la diferència té la consideració de guany patrimonial pel transmissor, en el període impositiu en què es produeixi la transmissió.

Drets de subscripció

D'acord amb aquesta regla, es poden produir dos supòsits:

- Que l'import obtingut en la transmissió dels drets de subscripció no excedeixi el valor d'adquisició de les accions de les quals procedeixen. En aquest cas, els efectes fiscals no es produeixen fins que es duu a terme la transmissió de les accions, i en aquest moment el valor d'adquisició dels títols es minora en l'import obtingut per la venda dels drets de subscripció.
- Que l'import obtingut en la transmissió dels drets de subscripció excedeixi el valor d'adquisició de les accions de les quals procedeixen. Si es dona aquest supòsit, l'excés tributa com a guany patrimonial en el període impositiu que es produeixi, i es manté l'antiguitat de les accions originàries. Després, en el moment de la venda o transmissió de les accions, per al càlcul del guany o de la pèrdua patrimonial el valor d'adquisició d'aquestes accions a efectes fiscals és zero.

Quan es produeix la transmissió a títol oneros de valors no admesos a negociació en borsa, el guany o pèrdua es computa per la diferència entre el valor d'adquisició i el valor de transmissió. En aquest cas, excepte prova que l'import efectivament satisfet es correspon amb el que hagin convingut parts independents en condicions normals de mercat, el valor de transmissió no pot ser inferior al més gran dels dos següents:

- El teòric resultant del balanç corresponent a l'últim exercici tancat abans del la data de la meritació de l'impost.
- El que resulti de capitalitzar al tipus del 20% la mitjana dels resultats dels tres exercicis socials tancats abans del la data de la meritació de l'impost. A aquest últim efecte, es computen com a beneficis els dividends distribuïts i les assignacions a reserves, excloses les de regularització o d'actualització de balanços.

Observació

El valor de transmissió calculat així es té en compte per a determinar el valor d'adquisició dels valors o de les participacions que correspongui a l'adquirent.

L'import obtingut per la transmissió de drets de subscripció procedents d'aquests valors o d'aquestes participacions té la consideració de guany patrimonial per al transmissor en el període impositiu en què es produeixi la transmissió esmentada, i es manté l'antiguitat de les accions originàries.

Exemple

Durant el present exercici en Jordi ha guanyat 2.000 euros en concepte de dividendes d'unes accions de Repsol i ha venut per 5.000 euros unes accions de Telefónica que havia comprat l'any anterior per 4.000 euros. Quina quantitat ha d'incloure aquest subjecte a la base imposable de l'estalvi de la seva declaració d'IRPF?

A l'efecte de l'IRPF, les rendes percebudes per en Jordi són les següents:

1) Dividendes de les accions de Repsol: es tracta d'un rendiment del capital mobiliari inclòs en l'article 25.1.a LIRPF.

2) Venda d'unes accions de Telefónica: la diferència positiva o negativa entre el valor de transmissió i el valor d'adquisició de les accions constitueix un guany o una pèrdua patrimonial derivada de la transmissió d'elements patrimonials (art. 33 LIRPF).

Per a calcular les bases imposables general i de l'estalvi, hem d'aplicar les normes d'integració i compensació disposades en els articles 44 a 49 LIRPF.

La base imposable de l'estalvi està integrada per dos saldos: el primer, és el resultat d'integrar i compensar, exclusivament entre ells, en cada període impositiu, els rendiments del capital mobiliari previstos en els apartats 1, 2 i 3 de l'article 25 LIRPF (dividendes, interessos, assegurances de vida), de manera que si el resultat és negatiu el seu import només es podrà compensar amb el saldo positiu que, si escau, es posi de manifest en els quatre anys següents. La segona xifra és el saldo positiu que resulta d'integrar i compensar, exclusivament entre ells, en cada període impositiu, els guanys i les pèrdues patrimonials que es posin de manifest en transmissions d'elements patrimonials. Igualment aquí, si el resultat és negatiu el seu import només es podrà compensar amb el saldo positiu que, si escau, es posi de manifest en els quatre anys següents. De l'aplicació d'aquestes regles, es conclou que la base imposable de l'estalvi mai pot ser negativa.

Base imposable de l'estalvi:

a) Primer grup: rendiments del capital mobiliari dels apartats 1, 2 i 3 de l'article 25 LIRPF (dividendes d'accions de Repsol) = 2.000 euros. Hem de tenir en compte que els primers 1.500 euros de dividendes estan exempts (art. 7, lletra i LIRPF). Total: 2.000 – 1.500 (exempts) = 500 euros.

b) Segon grup: guany patrimonial derivada de la transmissió d'elements patrimonials (venda d'accions de Telefónica): 5.000 (valor de transmissió) – 4.000 (valor d'adquisició) = 1.000 euros.

Base imposable de l'estalvi: 500 + 1.000 = 1.500 euros.

La normativa de l'impost també preveu les conseqüències fiscals del lliurament d'accions alliberades, tant si es tracta de valors admesos a negociació en borsa com de valors no admesos a aquest tipus de negociació.

D'aquesta manera, quan es tracti del lliurament d'accions parcialment alliberades, no es produeix cap incidència en l'IRPF per a l'accionista adquirent. Tan sols es pren com a valor d'adquisició el que ha estat realment satisfet pel contribuent, i com a any d'adquisició el del lliurament d'aquestes accions parcialment alliberades, als efectes de futures transmissions. Quan es tracti d'accions totalment alliberades, el valor d'adquisició, tant d'aquestes com de les accions

de les quals procedeixin, és el que resulti de repartir el cost total entre el nombre de títols, tant els antics com els alliberats que corresponguin. L'antiguitat de les accions totalment alliberades és la que correspongui a les accions de les quals procedeixin. En definitiva, en aquest tipus d'operacions es produeix una dilació en la tributació fins al moment de la transmissió d'aquest tipus d'accions.

Exemple

La Soraya duu a terme les operacions següents l'any X relacionades amb accions d'una societat:

- L'1 de gener compra 100 accions per un valor nominal de 6 euros per acció.
- El 10 de juliol rep 50 accions amb el mateix valor nominal totalment alliberades.
- El 20 de setembre compra 100 accions parcialment alliberades que paga per un valor de 3 euros per acció.
- El 30 d'octubre ven 180 accions per un valor de 8 euros per acció.

Pel lliurament el 10 de juliol de les 50 accions totalment alliberades, el valor d'adquisició, tant d'aquestes com de les accions de les quals procedeixin, serà el que resulti de repartir el cost total entre el nombre de títols, tant els antics com els alliberats que corresponguin. En aquest cas, quan el 10 de juliol es duu a terme el lliurament de 50 accions totalment alliberades, el valor d'adquisició de 600 euros (que és el valor resultant de la compra realitzada l'1 de gener, això és, 100 accions per un valor nominal de 6 euros per acció), es repartirà entre el nombre total d'accions, no alliberades i alliberades, és a dir, 100 accions comprades l'1 de gener i 50 accions lliurades el 10 de juliol. En aquest cas, el valor d'adquisició de cada acció ja no serà de 6 euros per acció, sinó de 4 euros per acció (600 euros pagats dividits entre 150 accions), i la data d'adquisició de totes les accions no alliberades i alliberades (150 accions) serà l'1 de gener.

Per la compra d'accions parcialment alliberades el 20 de setembre, es pren el valor d'adquisició realment satisfet pel contribuent (en el nostre cas, 300 euros, en tractar-se de 100 accions i haver-ne pagat 3 euros per acció) i no es modifica la seva data d'adquisició.

Quan es produeix la venda de 180 accions el 30 d'octubre, s'han transmès 150 accions la data d'adquisició de les quals se situa l'1 de gener (les 100 accions comprades aquesta data i les 50 accions totalment alliberades) i 30 accions parcialment alliberades adquirides el 20 de setembre. És en aquest moment quan la Soraya ven part dels seus títols, quan es genera un guany patrimonial per la diferència de valors:

- Venda de les accions la data d'adquisició de les quals se situa l'1 de gener: el guany patrimonial serà la diferència entre el valor de transmissió a 30 d'octubre (150 accions \times 8 euros l'acció = 1.200 euros) i el valor adquisició a 1 de gener (150 accions \times 4 euros l'acció = 600 euros), això és, 600 euros.
- Venda de les accions la data d'adquisició de les quals se situa el 20 de setembre: el guany patrimonial serà la diferència entre el valor de transmissió a 30 d'octubre (30 accions \times 8 euros l'acció = 240 euros) i el valor d'adquisició a 20 de setembre (30 accions \times 3 euros l'acció = 90 euros), això és, 150 euros.

Si es fa una ampliació de capital mitjançant l'emissió de noves accions no es produeix tampoc cap guany ni pèrdua patrimonial mentre aquests nous valors no s'alienin.

Si aquestes accions estan totalment o parcialment alliberades es té en compte el que acabem d'explicar. Quan l'ampliació es fa mitjançant increment del nominal de les accions existents no es produeix cap variació patrimonial, però als efectes de la futura transmissió el període de permanència es considera des que es van adquirir les accions originals, i en aquest cas el valor d'adquisició és el valor incrementat.

En cas que l'accionista percebi un bo de fidelització, és a dir, la concessió d'un descompte diferit en el preu d'adquisició que s'aplica amb posterioritat a la subscripció si ha mantingut les accions en la seva cartera més d'un any, la finalitat d'aquest bo és idèntica al descompte ofert en el moment de l'oferta. Per tant, no assegura a l'adquirent una rendibilitat sinó un valor d'adquisició més baix que només té incidència fiscal quan alieni més endavant aquestes accions. Això mateix passa si es produeix un descompte aplicat sobre el valor d'adquisició d'una acció, prenent-se com a valor d'adquisició el que realment s'ha desemborsat, és a dir, el que s'ha fet amb el descompte inclòs.

Per a la transmissió de tot tipus d'accions, admeses a negociació en borsa o no, s'ha previst alhora un règim transitori aplicable a la transmissió de títols adquirits abans del 31 de desembre de 1994, que consisteix en l'aplicació d'uns percentatges de reducció sobre una part del guany obtingut*⁶.

⁽⁶⁾DT 9a.1.2 LIRPF.

Segons aquest règim transitori, del guany patrimonial calculat s'ha de distingir la part que s'ha generat abans del 20 de gener de 2006, entenent com a tal la part del guany patrimonial que proporcionalment correspongui al nombre de dies transcorreguts entre la data d'adquisició i el 19 de gener de 2006, tots dos inclusivament, respecte del nombre total de dies que les accions hagin romàs en el patrimoni del contribuent.

Aquesta part del guany patrimonial generat abans del 20 de gener de 2006 es redueix de la manera següent:

a) Si els elements patrimonials transmesos fossin accions admeses a negociació en borsa, i representatius de la participació en fons propis de societats o entitats, amb excepció de les accions representatives del capital social de societats d'inversió mobiliària i immobiliària, es redueix en un 25% per cada any de permanència que n'excedeixi dos. Es pren com a període de permanència en el patrimoni del subjecte passiu el nombre d'anys que transcorrin entre la data d'adquisició de l'element i el 31 de desembre de 1996, arrodonit per excés.

Observació

D'acord amb aquesta deducció, no hi està subjecta la part del guany patrimonial generada abans del 20 de gener de 2006 derivada d'accions negociades en borsa que el 31 de desembre de 1996 tinguessin un període de permanència superior a cinc anys.

b) En els altres guanys patrimonials generats abans del 20 de gener de 2006, entre les quals hi ha els derivats de la transmissió d'accions no cotitzades en borsa, la reducció és d'un 14,28%, en els mateixos termes que ja hem indicat.

Observació

D'acord amb aquesta deducció, no hi està subjecta la part del guany patrimonial generada abans del 20 de gener de 2006 derivada d'accions no negociades en borsa que el 31 de desembre de 1996 tinguessin un període de permanència superior a vuit anys.

Exemple

L'Emili compra 100 accions d'una societat que cotitza en borsa el 20 de març de 1992. El valor de cada acció és de 50 euros. Posteriorment, el 15 de setembre de 2012 aquest subjecte ven aquestes accions per un valor de 75 euros cada acció. El valor d'aquestes accions a l'efecte de l'impost sobre el patrimoni per a l'exercici 2005 és de 60 euros per acció. Quin és el guany patrimonial que l'Emili ha d'incloure a la seva declaració d'IRPF?

El guany patrimonial generat per la transmissió de les accions és la següent:

- Valor de transmissió el 15 de setembre de 2012: 100 accions × 75 euros cada acció = 7.500 euros.
- Valor d'adquisició el 20 de març de 1992: 100 accions × 50 euros cada acció = 5.000 euros.
- Guany patrimonial: 7.500 – 5.000 = 2.500 euros.

Com que les accions van ser adquirides abans del 31 de desembre de 1994, cal aplicar el règim transitori que permet reduir el guany patrimonial. Per a fer-ho, l'Emili ha de distingir el guany patrimonial generat entre la data d'adquisició (20 de març de 1992) i el 19 de gener de 2006, i el guany generat des d'aquesta última data fins a la data de transmissió (15 de setembre de 2012):

- Guany patrimonial generat fins al 19 de gener de 2006, que gaudeix del dret a l'aplicació del coeficient reductor: atès que el valor de transmissió el 15 de setembre de 2012 (7.500 euros) és superior al valor de les participacions a l'efecte de l'impost sobre el patrimoni de l'exercici 2005 (100 accions × 60 euros cada acció = 6.000 euros), el guany patrimonial generat fins al 19 de gener de 2006 serà la diferència entre el valor a l'efecte de l'impost sobre el patrimoni de l'exercici 2005 i el valor d'adquisició el 20 de març de 1992 (DT 9a.1.2 LIRPF): 6.000 – 5.000 = 1.000 euros. En aquest cas, la reducció aplicable sobre aquesta part del guany patrimonial seria: 1.000 euros × 25% × 3 anys (entre el 20 de març de 1992 i el 31 de desembre de 1994, arrodonit per excés) = 750 euros. Així, doncs, el guany patrimonial reduït serà: 1.000 euros – 750 euros = 250 euros.
- Guany patrimonial generat entre el 20 de gener de 2006 i el 15 de setembre de 2012 (que no gaudeix del dret a reducció): 2.500 euros (guany patrimonial total) – 1.000 euros (guany patrimonial generat entre el 20 de març de 1992 i el 19 de gener de 2006) = 1.500 euros.
- Guany patrimonial a integrar a la base imposable de l'estalvi per l'Emili: 250 euros + 1.500 euros = 1.750 euros.

La LIRPF també indica com es calcula el guany o pèrdua patrimonial en dos supòsits concrets: la separació dels socis o dissolució de societats i escissió, i la fusió o absorció de societats⁷.

⁽⁷⁾Art. 37.1.e LIRPF.

En els casos de separació dels socis o dissolució de societats es considera guany o pèrdua patrimonial la diferència entre el valor de la quota de liquidació social o el valor de mercat dels béns rebuts i el valor d'adquisició del títol o de la participació de capital que correspongui. En canvi, en els casos d'escissió, fusió o absorció de societats, el guany o pèrdua patrimonial del contribuent es computa per la diferència entre el valor d'adquisició dels títols, drets o valors representatius de la participació del soci i el valor de mercat dels títols, numerari o drets rebuts o el valor del mercat dels lliurats.

Alhora, es regulen les conseqüències que es produeixen en l'IRPF quan té lloc una reducció de capital*⁸.

⁽⁸⁾Art. 33.3 LIRPF.

No hi ha guany o pèrdua patrimonial quan la reducció de capital doni lloc a l'amortització de valors o participacions. En aquest cas, es consideren amortitzats els adquirits en primer lloc, i el valor d'adquisició es distribueix proporcionalment entre els altres valors homogenis que romanguin en el patrimoni del contribuïent, a l'efecte de transmetre'ls més endavant.

Observació

En aquests casos, quan la reducció de capital no afecti de la mateixa manera tots els valors o totes les participacions propietat del contribuïent, s'entén que es refereix als adquirits en primer lloc.

En canvi, quan la reducció de capital tingui per finalitat la devolució d'aportacions, l'import d'aquesta devolució o el valor normal de mercat dels béns o drets percebuts minora el valor d'adquisició dels valors o de les participacions afectats fins a anul·lar-los, a l'efecte també de transmetre'ls més endavant, però l'excés que en pugui resultar s'integra com a rendiment del capital mobiliari procedent de la participació en els fons propis de qualsevol tipus d'entitat, en la forma prevista per a la distribució de la prima d'emissió. No obstant això, si la reducció de capital procedeix de beneficis no distribuïts (reserves capitalitzades) les quantitats retornades tributen com a rendiment del capital mobiliari i no opera la regla anterior de minoració del valor d'adquisició fins a anul·lar-lo.

Supòsit mixt de reducció de capital

En el supòsit mixt de reducció de capital que provingui o no de beneficis no distribuïts, el legislador ha establert que en aquests casos de reduccions de capital es consideri que les primeres quantitats retornades no procedeixen de beneficis no distribuïts, és a dir, procedeixen del mateix capital social, fins a anul·lar-lo, i l'excés tributa com a rendiment del capital mobiliari.

Exemple

Una societat es constitueix l'any X amb un capital social d'1.000.000 d'euros, i el valor de cada acció és de 100 euros. L'any X + 8, en què el capital social de la societat és de 5.000.000 d'euros, s'aprova una reducció de capital de 3.000.000 d'euros amb devolució d'aportacions. Quina conseqüència tindria aquesta operació en l'IRPF dels socis persones físiques?

Dels 3.000.000 d'euros que percebrien els socis per la reducció de capital, el primer milió d'euros reduiria el preu d'adquisició de les participacions dels socis fins a la seva anul·lació. Això implica que les participacions quedarien valorades, a l'efecte de futures transmissions, en 0 euros (i no en 100 euros, que era el seu valor inicial), per la qual cosa si aquestes accions són objecte de futura transmissió els socis tindran un guany patrimonial subjecte a tributació superior, en ser el valor d'adquisició de 0 euros.

Els 2.000.000 d'euros restants, que s'han generat per beneficis d'exercicis anteriors, hauran de ser declarats pels socis, d'acord amb la seva respectiva participació, en l'exercici en què es percebin com a rendiment de capital mobiliari.

En tots els casos, en fi, la normativa de l'IRPF disposa que no es computen com a pèrdues patrimonials les derivades de la transmissió o venda d'accions quan el contribuïent hagi adquirit valors homogenis dins de dos mesos anteriors o posteriors a la transmissió o al reemborsament, termini que s'amplia a un any quan es tracta d'accions no cotitzades en borsa. En aquest supòsit, les pèrdues patrimonials s'integren a mesura que es transmetin els valors que romanguin en el patrimoni del contribuïent*⁹.

⁽⁹⁾Lletres f i g de l'art. 33.5 LIRPF.

Es tracta en realitat d'una norma d'imputació temporal i de dilació de tributació, ja que les pèrdues patrimonials realment es produeixen i són reconegudes per la LIRPF, però s'integren a mesura que es transmeten els valors o participacions que romanen en el patrimoni del contribuïent. L'objectiu d'aquesta norma és impedir la integració de perdudes patrimonials mentre el patrimoni del contribuïent no experimenta cap alteració, ja que s'ha recuperat el bé transmès o un de molt similar en un termini breu.

Finalment, un supòsit específic que afecta els títols valor de renda variable i que rep un tractament diferent en l'IRPF és la remuneració a treballadors mitjançant el lliurament d'accions o d'opcions sobre accions (*stock options*), que és qualificada expressament com a rendiment del treball en espècie^{*10}.

⁽¹⁰⁾Art. 17, 42 i 43 LIRPF.

La remuneració directa als treballadors mitjançant el lliurament d'accions de l'empresa no té, però, la consideració de rendiments del treball en espècie (i no està subjecte a l'impost) si es fa un lliurament als treballadors en actiu, de manera gratuïta o per un preu inferior al normal de mercat, d'accions o de participacions de la mateixa empresa o d'altres empreses del grup de societats, en la part que no excedeixi, per al conjunt de les lliurades a cada treballador, de 12.000 euros anuals, sempre que es compleixin a més tres condicions^{*11}:

⁽¹¹⁾Art. 43 RIRPF.

a) Que l'oferta es faci dins de la política retributiva general de l'empresa o, si escau, del grup de societats i que contribueixi a la participació dels treballadors en l'empresa.

b) Que cap dels treballadors, ni els seus cònjuges o familiars fins al segon grau, no tinguin una participació, directa o indirecta, en la societat en què presten els serveis o en qualsevol altra del grup, superior al 5%.

c) Que els títols es mantinguin, almenys, durant tres anys.

La transmissió posterior d'aquestes accions pels treballadors té la consideració de guany o pèrdua patrimonial, i el valor d'adquisició és l'efectivament satisfet pels treballadors i el descompte aplicat per l'empresa.

Si es fa una remuneració als treballadors per mitjà d'opcions financeres sobre accions, el perceptor haurà percebut un rendiment del treball en espècie. En aquest cas, però, el rendiment íntegre gaudeix d'una reducció del 40% perquè es tracta d'un rendiment del treball qualificat per reglament com a obtingut de manera notòriament irregular en el temps, sempre que s'exercitin els drets transcorreguts més de dos anys des que es van concedir i es compleixin a més les condicions següents^{*12}:

⁽¹²⁾Art. 18.2 LIRPF i 11 RIRPF.

a) Que la quantia del rendiment íntegre sobre la qual s'aplica la reducció esmentada no superi l'import de 300.000 euros anuals.

b) Que en cas que els rendiments derivin de l'exercici d'opcions de compra sobre accions o participacions pels treballadors, la quantia del rendiment sobre la qual s'aplica la reducció del 40% no superi l'import que resulti de multiplicar el salari mitjà anual del conjunt dels declarants en l'IRPF (22.100 euros) pel nombre d'anys de generació del rendiment. A aquests efectes, quan es tracti de rendiments obtinguts de manera notòriament irregular en el temps, es prenen cinc anys. No obstant això, aquest últim límit es duplica per als rendiments derivats de l'exercici d'opcions de compra sobre accions o participacions pels treballadors que compleixin els requisits següents:

- Les accions o participacions adquirides s'han de mantenir, almenys, durant tres anys, a comptar des de l'exercici de l'opció de compra.
- L'oferta d'opcions de compra s'ha de fer en les mateixes condicions a tots els treballadors de l'empresa, grup o subgrups d'empresa.

És important assenyalar en aquest àmbit que, als efectes de la tributació en l'IRPF, són diferents les conseqüències que es produeixen segons de la naturalesa transmissible o no de les opcions. En les opcions no transmissibles, la declaració en l'IRPF no es produeix fins al moment d'exercitar l'opció (aplicant, si escau, l'esmentada reducció del 40%), en concepte de retribució del treball en espècie, i per import de la diferència entre el valor de mercat de les accions corresponents i el preu de l'opció lliurada. En canvi, en les opcions transmissibles, l'efecte tributari es produeix en el moment del lliurament de l'opció, com a retribució del treball en espècie, però, a més, en el moment d'exercitar-se l'opció (si no s'ha transmès abans) el treballador ha de declarar un guany o pèrdua patrimonial per la diferència entre el valor de mercat de les accions i el preu o valor de l'opció.

Una vegada qualificada i quantificada la renda generada pels títols de renda variable, cal determinar com s'integrin en la base imposable de l'impost.

Al marge de la renda del treball en espècie derivada del lliurament d'accions o d'opcions sobre accions que acabem d'assenyalar, que s'integra en la base imposable general, la resta d'ingressos derivats dels títols de renda variable s'integren en la base imposable de l'estalvi, sia com a rendiment del capital mobiliari (dividends, primes d'assistència a juntes, participacions en els beneficis de qualsevol entitat, rendiments derivats de la constitució o cessió de drets o facultats d'ús o gaudi sobre valors de renda variable, distribució de

Guany o pèrdua patrimonial ordinària

En tots els casos, quan el treballador ja ha exercitat l'opció de compra té en la seva cartera accions de l'empresa que, en cas de transmetre a un tercer, generen un guany o pèrdua patrimonial ordinari, derivat de la transmissió d'accions.

la prima d'emissió per l'excés del valor d'adquisició, reducció de capital amb devolució d'aportacions), o bé com a guany o pèrdua patrimonial derivat de transmissions (transmissió d'accions, transmissió de drets de subscripció).

El primer grup, compost pels rendiments del capital mobiliari generats per títols de renda variable, es compensa, si escau, amb els rendiments positius o negatius que es qualifiquin també com a rendiments del capital mobiliari, sia per la cessió a tercers de capitals propis, per la participació en fons propis d'entitats (que és el cas que ens ocupa, de la renda variable), o pel cobrament de les prestacions d'assegurances de vida o invalidesa. La compensació no es produeix, en canvi, amb l'altre component de la base imposable d'estalvi, els guanys i pèrdues patrimonials generats per la transmissió d'elements patrimonials (on s'integra la renda generada per la transmissió de les accions o dels drets de subscripció), que només són compensables entre si. Per això, si el saldo corresponent de la compensació entre tots els rendiments del capital immobiliari que s'integren en la base imposable de l'estalvi resulta negatiu, s'ha de compensar amb saldos positius del mateix tipus de renda que s'obtinguin en els quatre exercicis següents, i això mateix passa amb el saldo negatiu que, si escau, es derivi de la compensació entre guanys i pèrdues patrimonials*¹³.

Sobre la base imposable de l'estalvi en la qual s'integren, entre d'altres, els ingressos obtinguts per títols de renda variable (com a rendiment del capital mobiliari o com a guanys i pèrdues patrimonials derivats de transmissions), només es poden aplicar en concepte de reduccions els romanents no deduïbles de la base imposable general que deriven de les pensions compensatòries satisfetes per decisió judicial i les anualitats per aliments satisfetes per decisió judicial, excepte les fixades a favor dels fills del contribuent, i també les quotes d'afiliació i aportacions a partits polítics, federacions, coalicions o agrupacions d'electors, fins al límit màxim de 600 euros, sense que pugui resultar en cap cas negativa la base liquidable de l'estalvi. Alhora, si el mínim personal i familiar supera la base liquidable general, la base liquidable de l'estalvi es redueix en aquest excés o diferència*¹⁴.

Obtinguda d'aquesta manera la base liquidable de l'estalvi, la xifra resultant es grava a un tipus de gravamen proporcional. La tarifa estatal és del 9,5% per a una base liquidable fins a 6.000 euros i del 10,5% per a la resta de base liquidable de 6.000,01 euros en endavant, i es genera així la quota íntegra estatal. La mateixa base liquidable de l'estalvi també es grava per la tarifa autonòmica, que és la mateixa que l'estatal, això és, el 9,5% fins a una base liquidable de 6.000 euros i el 10,5% des d'una base liquidable de 6.000,01 euros en endavant, que dóna com a resultat la quota íntegra autonòmica*¹⁵.

⁽¹³⁾Art. 49 LIRPF.

Quantia màxima i termini de les compensacions

Totes les compensacions indicades s'han de fer en la quantia màxima que permeti cadascun dels exercicis següents i no es poden practicar fora del termini de quatre anys mitjançant l'acumulació a rendes negatives d'exercicis posteriors (art. 49.2 LIRPF).

⁽¹⁴⁾Art. 50.2 i 56.2 LIRPF.

⁽¹⁵⁾Art. 66 i 76 LIRPF.

En els períodes impositius dels anys 2012 i 2013 s'ha creat un nou tram, en què s'incrementen els tipus aplicables a la part estatal de la base imposable de l'estalvi en dos punts percentuals fins a 6.000 euros de base liquidable, en quatre punts percentuals entre 6.000,01 euros i 18.000 euros de base liquidable, i en sis punts percentuals a partir de 24.000,01 euros en endavant^{*16}. D'aquesta manera, si tenim en compte el tipus de gravamen agregat, podem afirmar que la base liquidable de l'estalvi es grava a tres tipus de gravamen diferents: 21% els primers 6.000 euros, 25% entre 6.000,01 euros i 24.000 euros, i 27% per a la part de la base liquidable que superi aquesta última xifra.

⁽¹⁶⁾DA 35a. LIRPF.

A partir d'aquest moment, la resta de la liquidació de l'impost ja no afecta específicament la renda de l'estalvi, ja que la quota íntegra estatal derivada de la base liquidable de l'estalvi se suma a la quota íntegra estatal provinent de la base liquidable general, i la quota íntegra autonòmica derivada de la base liquidable de l'estalvi se suma a la quota íntegra autonòmica que s'obté de la base liquidable general. Per al càlcul de la quota líquida i de la quota diferencial de l'impost s'apliquen primer un conjunt de deduccions, diferenciades segons si s'apliquen a la quota íntegra estatal o a la quota íntegra autonòmica, i a continuació, una vegada sumades les dues quotes líquides estatal i autonòmica resultants, s'apliquen la deducció per a evitar la doble imposició internacional, els pagaments a compte, la deducció per rendiments del treball, la deducció per maternitat i la deducció derivada de l'aplicació del règim de transparència fiscal i del règim dels drets d'imatge^{*17}.

⁽¹⁷⁾Art. 67 a 70 i 77 a 81 bis LIRPF.

De tot aquest conjunt de deduccions, en matèria de renda variable és important la deducció per a evitar la doble imposició internacional, aplicable quan la renda obtinguda per la titularitat o transmissió de títols de renda variable (dividends, guanys patrimonials derivats de la transmissió d'accions, etc.) ha estat gravada per un altre estat, ja que es consideren rendiments o guanys patrimonials obtinguts i gravats a l'estranger.

Si es produeix aquesta circumstància, el contribuent pot deduir en la quota líquida de l'IRPF la més petita d'aquestes dues quantitats^{*18}:

⁽¹⁸⁾Art. 80 LIRPF.

a) L'import efectiu del que s'ha satisfet a l'estranger per raó d'un impost de naturalesa idèntica o anàloga a l'IRPF o a l'IRNR sobre aquests rendiments o guanys patrimonials.

b) El resultat d'aplicar el tipus mitjà efectiu de gravamen a la part de base liquidable gravada a l'estranger. A aquests efectes, el tipus mitjà efectiu de gravamen, que s'expressa amb dos decimals, és el resultat de multiplicar per 100

el quocient obtingut de dividir la quota líquida total per la base liquidable, i s'ha de diferenciar el tipus de gravamen que correspongui a les rendes generals i de l'estalvi, segons que pertoqui.

Un últim aspecte que cal destacar són les normes relatives a l'obligació de practicar retencions sobre el benefici obtingut amb la tinença o transmissió de títols de renda variable*¹⁹.

⁽¹⁹⁾Art. 99 a 101 LIRPF.

En realitat, només determinats ingressos generats per títols de renda variable que es qualifiquen com a rendiments de capital mobiliari, com els dividendes, les primes d'assistència a juntes, les participacions en els beneficis de qualsevol entitat, i els rendiments derivats de la constitució o cessió de drets o facultats d'ús o gaudi sobre valors de renda variable, estan subjectes a retenció. En canvi, les rendes derivades de la distribució de la prima d'emissió per l'excés del valor d'adquisició i de la reducció de capital amb devolució d'aportacions, que constitueixen també, com hem vist en aquest apartat, rendiments del capital mobiliari, no se sotmeten a retenció*²⁰, i tampoc no ho fan els guanys i pèrdues patrimonials derivats de la transmissió d'accions o drets de subscripció.

⁽²⁰⁾Art. 99.3 LIRPF.

Aclariment

En concepte de guanys i pèrdues patrimonials derivats de la transmissió d'elements patrimonials, la retenció sí que inclou les rendes derivades de la participació en institucions d'inversió col·lectiva, que són objecte d'anàlisi en el segon apartat d'aquest mòdul.

El percentatge de retenció i d'ingrés a compte sobre els rendiments del capital mobiliari que hem assenyalat sotmesos a retenció és en general del 19%, encara que durant els exercicis 2012 i 2013 aquest percentatge s'eleva al 21%*²¹.

⁽²¹⁾Art. 101.4 i DA 35a. LIRPF.

El percentatge de retenció a Ceuta i Melilla

Aquest percentatge de retenció es redueix a la meitat quan es tracti de rendiments que tinguin dret a la deducció en la quota prevista en l'article 68.4 de la LIRF, procedents de societats que operen efectivament i materialment a Ceuta o Melilla i amb domicili i objecte social exclusiu en aquestes ciutats (art. 101.4 LIRPF).

1.2.2. Altres impostos

La tributació dels rendiments originats per títols de renda variable en l'IRPF constitueix el principal element de la fiscalitat d'aquests productes financers. No obstant això, cal tenir en compte que aquests productes també estan subjectes a altres impostos.

En primer lloc, els ingressos procedents d'aquests títols de renda variable quan són obtinguts per persones jurídiques residents a Espanya s'integren en la base imposable de l'IS.

Els dividendes i participacions en beneficis es consideren renda gravable en la mesura que s'hagin registrat com a ingressos financers en aplicació de les normes comptables. La transmissió d'accions i participacions, alhora, produeix un ingrés que és registrat a efectes comptables de la mateixa manera.

No obstant això, hi ha algunes qüestions regulades per la normativa de l'IS que poden produir ajustos fiscals en el càlcul de la base imposable:

1) La deducció en concepte de pèrdues per deterioració de valors mobiliaris no admesos a cotització en un mercat secundari està sotmesa a límits*²².

(22) Art. 12.3 i 12.5 LIS.

2) Les plusvàlues són objecte de dilació en les operacions societàries que es fa a l'empara del règim especial de les fusions, escissions, aportacions d'actius, bescanvi de valors i canvi de domicili social d'una societat europea o una societat cooperativa europea d'un estat membre a un altre de la Unió Europea*²³.

(23) Art. 83 a 96 LIS.

3) Es produeixen ajustos fiscals per l'aplicació de les normes especials de valoració en els supòsits de transmissions societàries*²⁴.

(24) Art. 15 LIS.

Una vegada calculada la quota íntegra, les societats poden practicar la deducció interna per evitar la doble imposició de dividendes*²⁵:

(25) Art. 30 LIS.

a) Amb caràcter general, quan entre les rendes del subjecte passiu es computin dividendes o participacions en beneficis d'altres entitats residents a Espanya, la deducció que s'haurà de practicar és del 50% de la quota íntegra derivada de la base imposable que correspongui als dividendes.

b) No obstant això, s'ha d'aplicar una deducció del 100% en dues situacions:

- Quan la participació, directa o indirecta, en l'entitat que distribueix el dividend sigui almenys del 5% i aquesta participació s'hagi mantingut de manera ininterrompuda durant l'any anterior al dia en què sigui exigible el benefici que es distribueix.
- Quan, amb independència del percentatge de participació i del període de tinença, els beneficis siguin percebuts per mútues d'assegurances generals, entitats de previsió social, societats de garantia recíproca i associacions.

La base de la deducció, respecte dels dividendes, la constitueix l'import íntegre d'aquests dividendes, sense minoració de les despeses que hi són imputables.

Cal assenyalar que aquesta deducció per doble imposició de dividendes no s'aplica en cap cas:

a) Sobre les rendes derivades de la reducció del capital o de la distribució de la prima d'emissió d'accions o participacions.

Deducció per doble imposició del 100%

D'altra banda, el TRLIS assenyala la possibilitat d'aplicar la deducció per doble imposició del 100% respecte a les plusvàlues derivades de la transmissió de participacions en altres entitats, sobre la part corresponent als beneficis no distribuïts i a les rendes fiscals derivades d'operacions de liquidació de societats, separació de socis, adquisició d'accions o participacions per a fer-ne l'amortització i dissolució sense liquidació en les operacions de fusió, escissió total o cessió global de l'actiu i del passiu.

b) Sobre les rendes acabades d'esmentar quan, abans del fer-ne la distribució, s'hagi produït una reducció de capital per a constituir reserves, una reducció de capital per a compensar pèrdues, el traspàs de la prima d'emissió a reserves, o una aportació dels socis per a reposar el patrimoni fins a l'import de la reducció, traspàs o aportació.

c) Sobre les rendes distribuïdes pel fons de regulació de caràcter públic del mercat hipotecari.

d) Quan la distribució del dividend no s'integra en la base imposable o produeixi una pèrdua per deterioració del valor de la participació a efectes fiscals.

e) Sobre els dividends o participacions en beneficis que corresponguin a accions o participacions adquirides dins dels dos mesos anteriors a la data en què aquells s'hagin satisfet, quan amb posterioritat a aquesta data, dins del mateix termini, es produeixi una transmissió de valors homogenis.

Alhora, els subjectes passius de l'IS també poden aplicar sobre la seva quota íntegra dues deduccions per a evitar la doble imposició internacional, sia per l'impost suportat a l'estranger o per l'obtenció a l'estranger de dividends i participacions en beneficis^{*26}.

⁽²⁶⁾Art. 31 i 32 LIS.

La primera d'aquestes deduccions es produeix sempre que s'integrin en la base imposable les rendes gravades a l'estranger (per exemple, per la transmissió d'accions), i es permeti la deducció de l'impost suportat i efectivament satisfet en origen amb el límit de l'impost que correspondria pagar a Espanya si les rendes s'haguessin obtingut en territori espanyol. Cal tenir en compte, però, que aquesta deducció és incompatible amb l'exempció de determinades rendes obtingudes a l'estranger per mitjà d'un establiment permanent^{*27}, ja que en cas d'aplicar-se aquesta exempció no es produeix cap doble imposició.

⁽²⁷⁾Art. 22 LIS.

Exempció de rendes obtingudes a l'estranger

L'exempció de determinades rendes obtingudes a l'estranger per mitjà d'un establiment permanent exigeix que la renda de l'establiment permanent procedeixi de la realització d'activitats empresarials a l'estranger, que l'establiment permanent hagi estat gravat per un impost de naturalesa idèntica o anàloga a aquest impost i que no sigui en un país o territori qualificat per reglament com a paradís fiscal.

La segona deducció, per a evitar la doble imposició internacional per l'obtenció a l'estranger de dividends i participacions en beneficis, permet deduir l'anomenat *impost subjacent*, això és, aquell pagat per l'entitat no resident respecte als beneficis, amb càrrec als quals s'abonen els dividends, sempre que s'incloguin aquests imports al costat dels dividends percebuts en la base imposable de l'entitat perceptora.

Requisits de la reducció per reinversió

Els requisits per a poder aplicar aquesta reducció són:

- a) Que es participi (directament o indirectament) en l'entitat no resident en almenys un 5%.
- b) Que aquest percentatge es mantingui, de manera ininterrompuda, almenys un any abans de ser exigible el benefici o que es completi el temps necessari per a compensar l'any.

c) Que l'entitat no resident sigui subjecta i no exempta d'un impost estranger de característiques comparables a l'IS espanyol, i no resideixi en un paradís fiscal.

d) Que l'entitat no resident sigui resident en un país amb el qual Espanya tingui subscrit un conveni per a evitar la doble imposició, que contingui una clàusula d'intercanvi d'informació, o en una llista de països amb impostos societaris comparables a l'IS.

e) Que les rendes de les quals procedeixen els dividendes rebuts derivin de la realització d'activitats empresarials a l'estranger.

Aquesta segona deducció no és aplicable si la societat ha complert els requisits per a poder beneficiar-se de l'exempció en l'IS pels dividendes rebuts d'entitats no residents^{*28}, ja que llavors no es produeix cap doble imposició.

(28) Art. 21 LIS.

Exigències de l'exempció en l'IS

Aquesta exempció exigeix que la societat resident subjecte passiu de l'IS participi (directament o indirectament) en l'entitat no resident en almenys un 5%; que aquest percentatge sigui mantingut, almenys un any abans de ser exigible el benefici, de manera interompuada o que es completi el temps necessari per a compensar l'any; que l'entitat no resident hagi estat gravada, per un impost estranger de naturalesa idèntica o anàloga a l'IS espanyol, en l'exercici en què s'hagin obtingut els dividendes que es reparteixen o en els quals es participa; i que els beneficis dels quals procedeixen els dividendes repartits siguin de la realització d'activitats empresarials a l'estranger.

Tres supòsits de deducció per a evitar la doble imposició en l'IS

1) Doble imposició internacional (art. 31 LIS): renda d'un subjecte sotmesa a dos estats diferents. Exemple: societat A resident a la Gran Bretanya paga un lloguer per un magatzem de Liverpool propietat de la societat B resident a Espanya.

- B tributa per l'IS a Espanya (renda mundial, incloent la renda procedent del lloguer).
- B tributa per un IRNR a la Gran Bretanya (només per la renda generada pel lloguer, és a dir, només per la renda obtinguda en aquest país).

Deducció per a evitar la doble imposició internacional: B es pot deduir en la quota íntegra de l'IS espanyol la menor de dues quantitats:

- L'IS espanyol que correspon a B pel lloguer.
- L'IRNR britànic.

Les quantitats no deduïbles per insuficiència de quota íntegra es poden deduir en les liquidacions dels 10 anys següents.

Excepció: no és compatible amb l'exempció de l'article 22 LIS (rendes obtingudes mitjançant establiment permanent a l'estranger).

2) Doble imposició intersocietària interna (art. 30 LIS): dividendes (renda de dos subjectes sotmesa en un mateix estat). Exemple: societat A resident a Espanya distribueix dividendes a favor de la societat B també resident.

- A tributa per l'IS a Espanya (benefici d'on surten els dividendes distribuïts).
- B tributa per l'IS a Espanya (inclosos els dividendes percebuts).

Deducció per a evitar la doble imposició interna: B es pot deduir en la quota íntegra de l'IS espanyol el 50% de la quota corresponent a aquestes rendes. Aquesta deducció és del 100% si B té una participació igual o superior al 5% d'accions de durant 1 any abans.

Quantitats no deduïbles per insuficiència de quota íntegra: es poden deduir en les liquidacions dels 7 anys següents.

3) Doble imposició intersocietària internacional (art. 32 LIS): dividendes, que suposa una combinació dels dos supòsits anteriors. Exemple: societat A resident a la Gran Bretanya distribueix dividendes a favor de la societat B resident a Espanya.

- A tributa per l'IS a la Gran Bretanya (benefici d'on surten els dividendes distribuïts).
- B tributa per l'IRNR a la Gran Bretanya (dividendes percebuts).
- B tributa per l'IS a Espanya (inclosos els dividendes percebuts).

Deducció per a evitar la doble imposició intersocietària internacional: B ha d'incloure a la base imposable de l'IS espanyol la quota pagada pels beneficis distribuïts i a continuació es pot deduir aquesta quantitat en la quota íntegra de l'IS espanyol.

- B ha de tenir una participació igual o superior al 5% al capital social de durant un any abans.
- Aquesta deducció és compatible amb la deducció per a evitar la doble imposició internacional de l'article 31 LIS.
- Les quantitats no deduïbles per insuficiència de quota íntegra es poden deduir en les liquidacions dels 10 anys següents.

Excepció: es pot optar per l'exempció de l'article 21 LIS (B estaria exempt en el seu IS espanyol pels dividendes percebuts).

Finalment, sobre la quota íntegra de l'IS també és aplicable la deducció per reinversió de beneficis obtinguts per la transmissió onerosa d'accions i participacions^{*29}.

⁽²⁹⁾Art. 42 LIS.

El percentatge de deducció és del 12% del guany o plusvàlua obtingut per a societats subjectes al tipus general i per a les societats a les quals aplica el règim d'empreses de reduïda dimensió; del 7% per a les entitats subjectes al tipus del 25%; del 2% per a les entitats subjectes al tipus del 20%; i del 17% per a les entitats subjectes al tipus del 35%.

Requisits de la deducció

Els requisits per a deduir són els següents:

- a) Es poden acollir a aquest règim les participacions en entitats no inferiors al 5%, posseïdes almenys amb un any d'antelació a la data transmissió.
- b) La suma obtinguda amb la transmissió s'ha de reinvertir en actius que reuneixin les mateixes característiques en el termini comprès entre l'any anterior a la data de posada a la disposició del bé transmès i els tres anys posteriors o anteriors.
- c) La deducció s'ha d'aplicar en el període impositiu en què es dugui a terme la reinversió, tret que la reinversió es faci abans de la transmissió; en aquest cas, la deducció s'ha d'aplicar en el període impositiu en què aquesta es dugui a terme.
- d) Els elements patrimonials en què es materialitzi la inversió han de romandre, excepte pèrdua justificada, en el patrimoni del subjecte passiu tres anys si es tracta de béns mobles, tret que la vida útil que tinguin sigui inferior, de manera que la transmissió dels béns objecte de reinversió abans de la fi del termini esmentat –tret que siguin alhora objecte de reinversió– determina la pèrdua de la deducció i la regularització de la situació tributària amb Hisenda.

Pel que fa a la retenció sobre els ingressos obtinguts per les societats mitjançant títols de renda variable, deduïble en la quota líquida de l'impost, igual que en l'IRPF els dividendes i rendiments del capital mobiliari assimilats se sotmeten al percentatge de retenció del 19%, que s'ha incrementat al 21% durant el 2012 i el 2013^{*30}.

⁽³⁰⁾Art. 140 i DA 14a. LIS.

Sense perjudici de la fiscalitat dels títols de renda variable en l'IRPF i l'IS, hem de considerar que si els ingressos per la titularitat o transmissió de títols d'aquest tipus de renda els obté una persona física o jurídica no resident a Espanya, i l'operació és en territori espanyol, el subjecte no resident ha de considerar quin és el gravamen d'aquesta renda en l'IRNR.

Atesa la remissió que fa la LIRNR a la normativa reguladora de l'IRPF i de l'IS, aquesta renda es qualifica també com a rendiment del capital mobiliari, si el no resident actua sense establiment permanent a Espanya, o com a renda que cal integrar en la base imposable, si aquest subjecte té un establiment permanent al nostre país.

Si el no resident actua sense establiment permanent, els dividendes derivats de la participació en fons propis d'entitats residents a Espanya tenen la consideració de rendiments de capital mobiliari i estan subjectes a l'IRNR per l'import íntegre percebut, sense deducció de cap despesa. El tipus de gravamen que s'aplica sobre aquests rendiments és el 19%, encara que s'ha incrementat fins al 21% durant els 2012 i el 2013^{*31}.

⁽³¹⁾DA 3a. LIRNR.

No obstant això, n'estan exempts els dividendes i participacions en beneficis obtinguts sense mediació d'establiment permanent per persones físiques residents en un altre estat membre de la Unió Europea o en països o territoris amb els quals hi hagi un intercanvi efectiu d'informació tributària, fins al límit de 1.500 euros, que és aplicable sobre tots els rendiments obtinguts durant l'any natural.

També estan exempts de tributació a Espanya els beneficis distribuïts (dividendes) per les societats filials residents en territori espanyol a les seves societats matrius residents en altres estats membres de la Unió Europea o als establiments permanents d'aquestes últimes situats en altres estats membres, sempre que concorrin determinats requisits^{*32}.

⁽³²⁾Art. 14.1.h LIRNR.

D'altra banda, els pagadors dels dividendes o participacions en beneficis ha de retenir o ingressar a compte una quantitat equivalent a la que resulti d'aplicar les disposicions previstes en la LIRNR per a determinar el deute tributari corresponent als contribuents per aquest impost sense establiment permanent o les establertes en un conveni per a evitar la doble imposició que resulti aplicable, excepte en cas que es tracti d'una renda exempta o quan s'acrediti el pagament de l'impost^{*33}.

⁽³³⁾Art. 31.2 LIRNR.

Pel que fa al gravamen en l'IRNR de la renda derivada de la transmissió d'accions, la tributació és similar a l'IS quan el no resident actua amb establiment permanent (integració de la plusvàlua en la base imposable) i a l'IRPF quan aquest subjecte no actua mitjançant aquest establiment. En aquest segon cas, la renda es qualifica de guany o pèrdua patrimonial, i en el càlcul d'aquesta renda s'apliquen les mateixes normes que per als residents en l'IRPF. El tipus de gravamen que s'aplica sobre aquests guanys és el 19%, encara que s'ha incrementat fins al 21% durant el 2012 i el 2013^{*34}.

⁽³⁴⁾DA 3a. LIRNR.

En relació amb aquest tipus de rendes derivades de la transmissió d'accions i participacions, cal assenyalar que s'apliquen dues exempcions^{*35}:

⁽³⁵⁾Art. 14.1.c i 14.1.i LIRNR.

a) Els guanys derivats de la venda d'accions, feta per residents en un altre estat membre de la Unió Europea, sense establiment permanent en territori espanyol, excepte quan l'actiu de l'entitat consisteixi principalment en béns immobles situats en territori espanyol, o quan en algun moment durant el període de dotze mesos precedents a la transmissió, el contribuent hagi participat, directament o indirectament, en almenys el 25% del capital o patrimoni d'aquesta entitat.

b) Les rendes derivades de les transmissions de valors fetes en algun dels mercats secundaris oficials de valors espanyols, obtingudes per persones físiques o entitats no residents sense mediació d'establiment permanent en territori espanyol, que siguin residents en un estat que tingui subscript amb Espanya un conveni per a evitar la doble imposició amb clàusula d'intercanvi d'informació. Aquesta exempció no és aplicable a rendes obtingudes per mitjà de paradisos fiscals.

Fora de l'àmbit de la imposició sobre la renda, els títols de renda variable també són gravats pels impostos patrimonials.

La titularitat d'aquests títols per persones físiques residents i no residents se sotmet a gravamen en l'IP, que s'ha restablert amb caràcter temporal per als exercicis 2011 i 2012, i es merita el 31 de desembre de cadascun d'aquests exercicis.

Si es compleixen determinades condicions, la titularitat dels títols de renda variable gaudeix d'exempció en l'impost³⁶.

⁽³⁶⁾Art. 4.8.2 LIP.

En concret, n'estan exempts la plena propietat, la nua propietat i el dret d'usdefruit vitalici sobre les participacions en entitats, amb cotització o sense en mercats organitzats, sempre que concorrin les condicions següents:

- Que l'entitat, sigui societària o no, no tingui com a activitat principal la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari. S'entendrà que una entitat gestiona un patrimoni mobiliari o immobiliari i que, per tant, no duu a terme una activitat econòmica quan concorrin, durant més de 90 dies de l'exercici social, qualsevol de les condicions següents:
 - que més de la meitat del seu actiu estigui constituït per valors;
 - que més de la meitat del seu actiu no estigui afecte a activitats econòmiques;
- que la participació del subjecte passiu al capital de l'entitat sigui almenys del 5% computat de manera individual, o del 20% conjuntament amb el seu cònjuge, ascendents, descendents o col·laterals de segon grau, ja tingui el seu origen el parentiu en la consanguinitat, en l'afinitat o en l'adopció, i

- que el subjecte passiu exerceixi efectivament funcions de direcció en l'entitat, percebent per a fer-ho una remuneració que representi més del 50 % de la totalitat dels rendiments empresarials, professionals i de treball personal.

Si no es compleixen els requisits exigits per a aplicar l'exempció, la titularitat de les accions i participacions tributa en l'IP.

A l'efecte de quantificar en la base imposable aquest impost, la valoració dels actius de renda variable és la següent^{*37}:

⁽³⁷⁾Art. 15 i 16 LIP.

a) Les accions i participacions en el capital social o fons propis de qualssevol entitats jurídiques negociades en mercats organitzats, excepte les corresponents a institucions d'inversió col·lectiva, es computen segons el valor que tenen de negociació mitjana del quart trimestre de cada any.

Observació

Quan es tracti de subscripció de noves accions no admeses encara a cotització oficial, emeses per entitats jurídiques que cotitzin en mercats organitzats, es pren com a valor d'aquestes accions el de l'última negociació dels títols antics dins del període de subscripció. I en els supòsits d'ampliacions de capital pendents de desemborsament, la valoració de les accions es fa d'acord amb les normes anteriors, com si estiguessin totalment desemborsades, incloent-hi la part pendent de desemborsament com a deute del subjecte passiu.

b) Les accions i participacions no admeses a negociació en borsa es valoren pel valor teòric resultant de l'últim balanç aprovat, sempre que aquest, sia de manera obligatòria o voluntària, hagi estat sotmès a revisió i verificació i l'informe d'auditoria hagi resultat favorable.

Observació

En cas que el balanç no hagi estat auditat o l'informe d'auditoria no hagi resultat favorable, la valoració es fa pel valor més alt dels tres següents: el valor nominal, el valor teòric resultant de l'últim balanç aprovat o el que resulti de capitalitzar al tipus del 20% la mitjana dels beneficis dels tres exercicis socials tancats abans del la data de la meritació de l'impost. A aquest últim efecte, es computen com a beneficis els dividendes distribuïts i les assignacions a reserves, excloses les de regularització o d'actualització de balanços.

Aquesta mateixa valoració de l'IP és normalment la que tenen en compte els contribuents de l'ISD que adquireixin gratuïtament valors de renda variable, sia per adquisició *mortis causa* (successió) o per adquisició *inter vivos* (donació), ja que la normativa d'aquest impost només fa referència com a norma de valoració al valor real dels béns i drets^{*38}.

⁽³⁸⁾Art. 9 LISD.

Cal recordar que els cònjuges, descendents o adoptats de la persona morta poden gaudir d'una reducció del 95% en la base imposable d'una adquisició *mortis causa* quan inclogui el valor d'un negoci professional, d'una empresa

individual o de participacions d'entitats a les quals sigui aplicable l'exempció regulada en l'apartat 8 de l'article 4 de la LIP. Aquesta reducció en la base imposable la pot modificar la normativa pròpia de cada comunitat autònoma.

Els requisits perquè les participacions en entitats gaudeixin de l'exempció en l'IP són bàsicament aquests dos:

a) Que la participació del causant sigui igual o superior al 5% del capital, o del 20% computant conjuntament les participacions per grup de parentiu, que inclou el cònjuge, ascendents, descendents o col·laterals de segon grau.

b) Que el causant percebi remuneració per les funcions de direcció que exerceix en l'empresa que comportin més del 50% de tots els seus rendiments empresarials, professionals i de treball personal.

Finalment, si examinem la tributació dels valors de renda variable en la imposició indirecta podem veure que l'opció del legislador ha estat en general la d'exonerar de gravamen la transmissió onerosa d'aquests títols.

En l'ITPAJD, la transmissió d'accions o participacions està subjecta i exempta del pagament de l'impost³⁹, encara que com a excepció estan subjectes a la modalitat de transmissions patrimonials oneroses les transmissions d'accions o participacions en alguns casos⁴⁰.

⁽³⁹⁾Art. 45.I.B.9è. LITPAJD.

⁽⁴⁰⁾Art. 108 de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors.

En concret, aquestes transmissions són gravades en dos casos:

a) Quan els valors o participacions transmesos o adquirits representin parts alíquotes del capital social o patrimoni de societats, fons, associacions i altres entitats l'actiu de les quals estigui constituït almenys en un 50% per immobles situats en territori espanyol, o en l'actiu de les quals s'incloguin valors que li permetin exercir el control en una altra entitat en què l'actiu estigui integrat almenys en un 50% per immobles radicats a Espanya, sempre que, com a resultat d'aquesta transmissió o adquisició, l'adquirent obtingui una posició que li permeti exercir el control sobre aquestes entitats o, una vegada obtingut aquest control, hi augmenti la quota de participació.

b) Quan els valors transmesos hagin estat rebuts per les aportacions de béns immobles fetes en ocasió de la constitució o ampliació de societats, o l'ampliació del seu capital social, sempre que entre la data d'aportació i la de transmissió no hagi transcorregut un termini de tres anys.

Dues excepcions

L'existència d'aquestes dues excepcions s'explica per la voluntat d'evitar que s'utilitzi la transmissió d'accions o participacions exemptes de l'impost per a transmetre béns immobles, quan la transmissió d'aquests béns no gaudeix d'exempció.

Per la seva banda, en l'IVA, les operacions financeres en general també gaudeixen d'exempció.

Pel que fa als títols valor de renda variable, l'exempció inclou les operacions següents^{*41}:

⁽⁴¹⁾Art. 20.u.18è. LIVA.

a) Els serveis i operacions, exceptuats el dipòsit i la gestió, relatius a accions, participacions en societats, obligacions i altres valors, amb excepció dels representatius de mercaderies i aquells la possessió dels quals assegurí de fet o de dret la propietat, l'ús o el gaudi exclusiu de la totalitat o una part d'un bé immoble, sense que tinguin aquesta naturalesa les accions o les participacions en societats.

b) La transmissió dels valors a què es refereix la lletra *a* anterior i els serveis que hi estan relacionats, fins i tot a causa de l'emissió o amortització d'aquests valors i serveis, amb les mateixes excepcions.

En aquest cas, però, quan es tracti de la transmissió d'accions o participacions que formen part del patrimoni empresarial, aquesta operació exempta d'IVA, segons el que acabem d'indicar, està subjecta i no exempta en l'ITPAJD en determinats casos, en concret quan es tracti de societats en què l'actiu estigui integrat bàsicament per béns immobles^{*42}.

⁽⁴²⁾Art. 108 de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors.

2. Institucions d'inversió col·lectiva

2.1. Concepte i classes

Les institucions d'inversió col·lectiva tenen per objecte la captació de fons, béns o drets del públic per a gestionar-los i invertir-los en béns, drets, valors o altres instruments, financers o no, i el rendiment de l'inversor s'estableix segons dels resultats col·lectius.

IIC

Les IIC es regeixen per la Llei 35/2003, d'institucions d'inversió col·lectiva.

Atenent les seves inversions, hi pot haver **IIC de caràcter financer** (que són les interesses en aquest apartat, a l'efecte d'examinar-ne la fiscalitat) i **IIC de caràcter no financer**.

Les primeres són aquelles que tenen per objecte la inversió en actius i instruments financers (de renda fixa i de renda variable), i poden adoptar dues formes jurídiques diferents:

a) Els fons d'inversió, que són patrimonis separats, sense personalitat jurídica, formats per les aportacions dels inversors. Com que no tenen personalitat jurídica, necessiten per a la representació, gestió i administració dels serveis dos tipus d'entitats especialitzades: una societat gestora d'institucions d'inversió col·lectiva, autoritzada degudament per la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV), en qui resideix la representació del fons; o una entitat dipositària, que pot ser un banc, una caixa d'estalvi, una cooperativa de crèdit, o societats i agències de valors. Els inversors en els fons adquireixen participacions del fons, i són coneguts com a partícips.

b) Les societats d'inversió, anomenades *societats d'inversió de capital variable* (SICAV), que tenen personalitat jurídica i es constitueixen com a societats anònimes i, per tant, són governades i representades per la junta general d'accionistes i el consell d'administració. Les societats d'inversió poden estar autogestionades, amb els seus propis mitjans i personal de gestió, o bé poden encarregar la gestió a una societat gestora d'institucions d'inversió col·lectiva. En tot cas, necessiten els serveis d'una entitat dipositària. Els inversors en les societats d'inversió adquireixen accions de la societat i en són accionistes.

Finalment, les IIC de caràcter no financer són aquelles que tenen per objecte la inversió en actius i instruments no financers. Les més importants són les IIC immobiliàries, que tenen per objecte principal la inversió en béns immobles de naturalesa urbana per a arrendar-los. Segons de la seva forma jurídica, poden ser fons d'inversió immobiliària o societats d'inversió immobiliària.

2.2. Tributació

2.2.1. Impost sobre la renda de les persones físiques

La fiscalitat de les persones físiques residents a Espanya que inverteixen en IIC és determinada sobretot pel gravamen en l'IRPF de les rendes obtingudes per la contractació d'aquest tipus d'operacions.

Les persones físiques residents a Espanya que siguin partícips de fons d'inversió o accionistes de SICAV tributen en l'IRPF per les rendes, positives o negatives, obtingudes per la transmissió de les seves accions o participacions o del reemborsament de les seves participacions i pels resultats distribuïts per les IIC.

Les rendes obtingudes pels inversors persones físiques socis o partícips d'IIC, primer de tot, com a conseqüència de la distribució de beneficis per la societat o fons d'inversió, s'integren en la categoria de rendiments del capital mobiliari derivats de la participació en els fons propis de qualsevol tipus d'entitat⁴³, en els termes examinats en l'apartat anterior (actius financers de renda variable, en concepte de dividends o participació en beneficis), al qual ens remetem per no reiterar-nos.

⁽⁴³⁾Art. 25.1.a i 94.1.b LIRPF.

Rendiment del capital mobiliari

Així, s'indica que en els supòsits de reducció de capital de societats d'inversió de capital variable que tinguin per finalitat la devolució d'aportacions, l'import d'aquesta o el valor normal de mercat dels béns o drets percebuts es qualifica com a rendiment del capital mobiliari d'acord amb el que preveu la lletra a de l'article 25.1 de la LIRPF, fins al límit de la quantia més alta de les següents:

- a) l'augment del valor liquidatiu de les accions des que es van adquirir o subscriure fins al moment de la reducció de capital social;
- b) quan la reducció de capital procedeixi de beneficis no distribuïts, l'import d'aquests beneficis.

A aquests efectes, es considera que les reduccions de capital, amb independència de la finalitat que tinguin, afecten primer de tot la part del capital social que provingui de beneficis no distribuïts, fins que s'anul·len.

L'excés sobre aquest límit minora el valor d'adquisició de les accions afectades, d'acord amb les regles del primer paràgraf de l'article 33.3.a de la LIRPF, fins que s'anul·len. Alhora, l'excés que en pugui resultar s'integra com a rendiment del capital mobiliari procedent de la participació en els fons propis de qualsevol tipus d'entitat, en la forma prevista per a la distribució de la prima d'emissió.

En els supòsits de distribució de la prima d'emissió d'accions de societats d'inversió de capital variable, la totalitat de l'import obtingut és rendiment del capital mobiliari, sense que resulti aplicable la minoració del valor d'adquisició de les accions previst en l'article 25.1.e de la LIRPF.

Com a únic element distintiu, cal subratllar que la percepció de dividends i beneficis distribuïts per les institucions d'inversió col·lectiva s'exclouen expressament de l'exempció per dividends fins al límit de 1.500 euros⁴⁴.

⁽⁴⁴⁾Art. 7.y LIRPF.

La forma més típica de remuneració per la participació en IIC, però, procedeix de la transmissió d'accions o participacions i del reemborsament d'aquestes accions o participacions, que constitueix una renda que es qualifica com a guanys i pèrdues patrimonials i la quantia de la qual, derivada de la diferència entre el valor de transmissió o reemborsament i el valor d'adquisició, s'integra i compensa en la base imposable de l'estalvi pel fet de tractar-se de guanys i pèrdues patrimonials derivats de la transmissió d'elements patrimonials.

Aquí s'apliquen les regles disposades en general per a aquest tipus de renda, i que ja hem examinat en l'apartat anterior en referir-nos als guanys i pèrdues patrimonials derivats de la transmissió d'accions o participacions, amb algunes especialitats:

1) En primer lloc, hi ha un règim especial de dilació per al traspàs de fons que consisteix a exonerar de gravamen els guanys patrimonials que s'obtinguin en la transmissió o reemborsament de participacions o accions, quan l'import obtingut es destini a la subscripció d'altres participacions o accions en IIC; les noves participacions o accions conserven el valor i la data d'adquisició de les participacions o accions transmeses o reemborsades, a l'efecte de fer-ne la transmissió més endavant, que és la que generarà el guany patrimonial⁴⁵.

⁽⁴⁵⁾Art. 94.1.a LIRPF.

Casos de tributació diferida

Aquesta tributació diferida es produeix en els casos següents:

- 1) En els reemborsaments de participacions en institucions d'inversió col·lectiva que tinguin la consideració de fons d'inversió.
- 2) En les transmissions d'accions d'institucions d'inversió col·lectiva amb forma societària, sempre que es compleixin les dues condicions següents:
 - a) Que el nombre de socis de la institució d'inversió col·lectiva de la qual es transmeten les accions sigui superior a 500.
 - b) Que el contribuïent no hagi participat, en algun moment dins dels dotze mesos anteriors a la data de la transmissió, en més del 5% del capital de la institució d'inversió col·lectiva.

Aquest règim de dilació no resulta aplicable quan, per qualsevol mitjà, es posi a la disposició del contribuïent l'import derivat del reemborsament o transmissió de les accions o participacions d'IIC, o quan la transmissió o reemborsament o, si escau, la subscripció o adquisició tingui per objecte participacions repre-

sentatives del patrimoni d'IIC que tinguin la consideració de fons d'inversió cotitzats o accions de les societats del mateix tipus, d'acord amb el que preveu l'article 49 del Reial decret 1309/2005, de 4 de novembre.

Fons d'inversió cotitzats

Els fons d'inversió cotitzats (*exchange trade funds*, ETF) són institucions d'inversió col·lectiva cotitzades en borsa en què les participacions són negociades en el mercat de valors com si es tractés d'accions. El valor que tenen cotitza a cada moment i es poden vendre i comprar com a accions, a diferència dels fons d'inversió tradicionals, que només es valoren al final de la jornada. Cada ETF replica a un índex de referència, la qual cosa implica que l'objectiu que té consisteix a reproduir els resultats dels índexs d'accions, bons, matèries primeres i divises. N'hi ha alguns que tenen un enfocament regional i d'altres que tenen un enfocament sectorial, la qual cosa en fa una eina idònia per a la diversificació de carteres. El règim fiscal aplicable als inversors és el de les accions, no el dels fons d'inversió, de manera que els guanys patrimonials no estan subjectes a retenció. Aquestes participacions no poden ser objecte de traspàs, la qual cosa implica que no és possible acollir-se al règim que permet als partícips de fons tradicionals reemborsar en un fons i subscriure en un altre, amb dilació de la tributació de les plusvàlues o dels guanys.

2) En segon lloc, hi ha un règim transitori amb coeficients d'abatiment que permet aplicar una reducció als guanys procedents de valors adquirits abans del 31 de desembre de 1994, només aplicable al guany obtingut fins al 20 de gener de 2006, i que pren com a referència objectiva de càlcul el valor liquidatiu als efectes de l'IP del fons d'inversió el 31 de desembre de 2005*⁴⁶.

(46)DT 9a. LIRPF.

Coefficients d'abatiment

Per a aplicar els coeficients d'abatiment cal distingir entre la part del guany patrimonial generat abans del 20 de gener de 2006, que es redueix aplicant els coeficients d'abatiment (del 14,28%, en el cas de fons d'inversió) per cada any arrodonit per excés que n'excedeixi dos d'antiguitat des de l'adquisició fins al 31 de desembre de 1996, i la part generada des d'aquesta data a la qual no s'apliquen els coeficients.

Per a calcular la part del guany patrimonial generat abans del 20 de gener de 2006, en els casos de participacions en fons d'inversió, s'ha de calcular primer el guany o pèrdua patrimonial per a cada participació, i si el resultat és un guany patrimonial s'ha de fer la reducció que sigui procedent de les següents:

a) Si el valor de transmissió és igual o superior al valor que correspongui a les participacions als efectes de l'IP de 2005 (és a dir, el valor liquidatiu), només es redueix la part del guany patrimonial que s'hagi generat abans del 20 de gener de 2006, entenent-se que aquesta part és la del guany patrimonial resultant de prendre com a valor de transmissió el que correspongui a les participacions als efectes de l'IP de 2005.

b) Si el valor de transmissió és inferior al que correspongui a les participacions als efectes de l'IP de 2005, els coeficients de reducció s'apliquen íntegrament sobre el guany patrimonial.

3) El règim previst per les IIC espanyoles és aplicable als socis o partícips d'institucions d'inversió col·lectiva regulades per la Directiva 2009/65/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de juliol de 2009, constituïdes i domiciliades en algun estat membre de la Unió Europea (excepte paradisos fiscals) i inscrites en el registre especial de la Comissió Nacional del Mercat de Valors, a l'efecte de ser comercialitzades per entitats residents a Espanya, sempre que es compleixin determinats requisits*⁴⁷.

(47)Art. 94.2 LIRPF.

4) Els partícips d'IIC constituïdes en països o territoris qualificats com a paradisos fiscals han d'imputar a la base general de l'IRPF la diferència positiva entre el valor liquidatiu de les participacions el dia del tancament del període impositiu (31 de desembre) i el valor d'adquisició d'aquestes participacions, encara que no s'hagi produït cap transmissió.

Sobre això, es presumeix, excepte prova en contra, que la diferència anterior és el 15% del valor d'adquisició de la participació. La quantitat integrada d'aquesta manera en la base es considera, a efectes fiscals, major valor d'adquisició de la participació, ja que, si passa altrament, es generarà una doble imposició quan es produeixi la transmissió o reemborsament de les accions o participacions. Els beneficis distribuïts per aquestes IIC no s'imputen als partícips, i minoren el valor d'adquisició de la seva participació, la qual cosa s'explica pel fet que abans el contribuent ha hagut tributar per la renda generada per les accions o participacions^{*48}.

5) Hi ha figures mixtes que poden generar rendiments del capital mobiliari i guanys o pèrdues patrimonials, com és el cas dels fons d'inversió garantits. Aquests fons garanteixen tot o part del capital invertit, a més d'una rendibilitat mínima prefixada per a un determinat període que sol estar lligada a l'evolució d'un índex borsari. Així, en cas que el valor liquidatiu en la data de venciment de la garantia sigui inferior al valor garantit, l'entitat financera ha d'abonar la diferència al partípic en el seu compte associat, i aquesta renda es classifica com a rendiment del capital mobiliari, encara que si l'entitat financera regularitza la diferència ingressant l'import directament al compte del fons, llavors el rendiment total obtingut pel partípic, en cada cas de reemborsament, tributarà íntegrament com a guany o pèrdua patrimonial.

Tant si la renda derivada de les IIC es qualifica com a rendiments del capital mobiliari com a guany o pèrdua patrimonial, en tots els casos tots dos tipus de renda s'integren en la base imposable de l'estalvi en l'IRPF. Cadascuna d'aquestes rendes s'integra en el respectiu grup, sense que es puguin compensar entre si. Els rendiments del capital mobiliari només es compensen entre si i els guanys i pèrdues patrimonials derivats de transmissions d'elements patrimonials, també. Si qualsevol de les dues xifres resultants és negativa, la compensació es produeix de la mateixa manera en els quatre períodes impositius següents^{*49}.

Sobre la base imposable de l'estalvi només es pot aplicar en concepte de reduccions els romanents no deduïbles de la base imposable general que deriven de les pensions compensatòries satisfetes per decisió judicial i les anualitats per aliments satisfetes per decisió judicial, excepte les fixades a favor dels fills del contribuent, i també les quotes d'afiliació i aportacions a partits polítics, federacions, coalicions o agrupacions d'electors, fins al límit màxim de 600 euros,

Presumpció *iuris tantum*

Es tracta d'una presumpció *iuris tantum*, de tal manera que el contribuent pot provar que la diferència de valors és inferior o superior a aquest últim percentatge.

⁽⁴⁸⁾Art. 95 LIRPF.

Observació

Evidentment, en aquest tipus de fons, si la rendibilitat procedeix de la transmissió de les participacions, la plusvàlua fiscalment es qualifica com un guany o pèrdua patrimonial, seguint el règim ordinari dels fons d'inversió.

⁽⁴⁹⁾Art. 49 LIRPF.

⁽⁵⁰⁾Art. 50.2 i 56.2 LIRPF.

sense que pugui resultar en cap cas negativa la base liquidable de l'estalvi. Alhora, si el mínim personal i familiar supera la base liquidable general, la base liquidable de l'estalvi es redueix en aquest excés o diferència^{*50}.

La base liquidable de l'estalvi es grava a un tipus de gravamen proporcional. La tarifa estatal és del 9,5% per a una base liquidable fins a 6.000 euros i del 10,5% per a la resta de base liquidable de 6.000,01 euros en endavant, i es genera així la quota íntegra estatal. La mateixa base liquidable de l'estalvi també es grava per la tarifa autonòmica, que és la mateixa que l'estatal, això és, el 9,5% fins a una base liquidable de 6.000 euros i el 10,5% des d'una base liquidable de 6.000,01 euros en endavant, que dóna com a resultat la quota íntegra autonòmica^{*51}.

⁽⁵¹⁾Art. 66 i 76 LIRPF.

En els períodes impositius de 2012 i el 2013 s'ha creat un nou tram, en què s'incrementen els tipus aplicables a la part estatal de la base imposable de l'estalvi en dos punts percentuals fins a 6.000 euros de base liquidable, en quatre punts percentuals entre 6.000,01 euros i 18.000 euros de base liquidable, i en sis punts percentuals a partir de 24.000,01 euros en endavant^{*52}. D'aquesta manera, si tenim en compte el tipus de gravamen agregat, podem afirmar que la base liquidable de l'estalvi es grava a tres tipus de gravamen diferents: 21% els primers 6.000 euros, 25% entre 6.000,01 euros i 24.000 euros, i 27% per a la part de la base liquidable que superi aquesta última xifra.

⁽⁵²⁾DA 35a. LIRPF.

A partir d'aquest moment, la resta de la liquidació de l'impost ja no afecta específicament la renda de l'estalvi, ja que la quota íntegra estatal derivada de la base liquidable de l'estalvi se suma a la quota íntegra estatal provinent de la base liquidable general, i la quota íntegra autonòmica derivada de la base liquidable de l'estalvi se suma a la quota íntegra autonòmica que s'obté de la base liquidable general. Per al càlcul de la quota líquida i de la quota diferencial de l'impost s'apliquen primer un conjunt de deduccions, diferenciades segons si s'apliquen a la quota íntegra estatal o a la quota íntegra autonòmica, i a continuació, una vegada sumades les dues quotes líquides estatal i autonòmica resultants, s'apliquen la deducció per a evitar la doble imposició internacional, els pagaments a compte, la deducció per rendiments del treball, la deducció per maternitat i la deducció derivada de l'aplicació del règim de transparència fiscal i del règim dels drets d'imatge^{*53}.

⁽⁵³⁾Art. 67 a 70 i 77 a 81 bis LIRPF.

2.2.2. Altres impostos

Igual que passa amb els títols de renda variable, la participació en institucions d'inversió col·lectiva està subjecta a altres impostos en el nostre ordenament jurídic.

D'una banda, el benefici obtingut per les IIC s'integra en la seva comptabilitat i, per tant, també en la seva base imposable de l'IS. De la mateixa manera, les persones jurídiques que són titulars de participacions o accions d'IIC han d'integrar en el seu resultat comptable i en la base imposable de l'IS les rendes generades en forma d'ingressos financers.

Les IIC gaudeixen d'un règim especial en l'IS, que es concreta en la impossibilitat d'aplicar l'exempció per rendes obtingudes a l'estranger, en la tributació a un tipus de gravamen reduït de l'1%, i en la no-deduïbilitat de cap quantitat en la quota de l'impost*⁵⁴.

⁽⁵⁴⁾Art. 57 LIS.

Per la seva banda, els partícips persones jurídiques d'IIC espanyoles o europees han d'integrar en la base imposable la renda, positiva o negativa, obtinguda com a conseqüència de la transmissió de les accions o participacions o del reemborsament d'aquestes últimes, i també els beneficis distribuïts per la institució d'inversió col·lectiva, que no donen dret a deducció per doble imposició*⁵⁵.

⁽⁵⁵⁾Art. 58 LIS.

Igual que en l'IRPF, quan els partícips persones jurídiques participin en IIC constituïdes en països o territoris qualificats per reglament com a paradisos fiscals, han d'integrar en la base imposable de l'IS la diferència positiva entre el valor liquidatiu de la participació el dia del tancament del període impositiu i el valor d'adquisició d'aquesta participació, que es presumeix, excepte prova en contra, que és el 15% del valor d'adquisició de l'acció o participació. Aquesta quantitat integrada en la base imposable es considera major valor d'adquisició, als efectes de la futura transmissió. Això explica que els beneficis distribuïts per la institució d'inversió col·lectiva no s'integrin en la base imposable i minorin el valor d'adquisició de la participació, i que no donin dret a la deducció per doble imposició*⁵⁶.

⁽⁵⁶⁾Art. 60 LIS.

Finalment, a semblança una altra vegada de l'IRPF, també en l'IS el percentatge de retenció d'aquestes rendes, tant si són del capital mobiliari com de guanys i pèrdues patrimonials, és del 19%, encara que aquesta xifra s'ha incrementat al 21% durant el 2012 i el 2013*⁵⁷.

⁽⁵⁷⁾DA 14a. LIS.

Excepció

Com a excepció d'això, els guanys obtinguts de la transmissió o reemborsament d'un fons d'inversió cotitzat no estan sotmeses a retenció.

D'altra banda, si els ingressos per la participació en institucions d'inversió col·lectiva els obté una persona física o jurídica no resident a Espanya, si l'operació és en territori espanyol, el subjecte no resident ha de considerar quin és el gravamen d'aquesta renda en l'IRNR.

Atesa la remissió que fa la LIRNR a la normativa reguladora de l'IRPF i de l'IS, aquesta renda es qualifica també com a rendiment del capital mobiliari o com a guany o pèrdua patrimonial, si el no resident actua sense establiment permanent a Espanya, o com a renda que cal integrar en la base imposable, si aquest subjecte té un establiment permanent al nostre país.

Com a únics elements específics en l'IRNR cal destacar aquests dos:

a) Els guanys derivats de la transmissió o reemborsament d'accions o participacions representatives del capital o el patrimoni de les IIC estan subjectes a retenció, en una quantitat que coincideix amb la quota que ha de pagar el contribuïent no resident, i que s'aplica en el moment de la transmissió*⁵⁸.

⁽⁵⁸⁾Art. 31.2 LIRNR.

b) Les rendes derivades del reemborsament de participacions en fons d'inversió fetes en algun dels mercats secundaris oficials de valors espanyols obtingudes per persones físiques o entitats no residents sense mediació d'establiment permanent en territori espanyol, que siguin residents en un estat que tingui subscript amb Espanya un conveni per a evitar la doble imposició amb clàusula d'intercanvi d'informació, estan exemptes de l'IRNR. Aquesta exempció, però, no és aplicable a rendes obtingudes per mitjà de paradisos fiscals*⁵⁹.

⁽⁵⁹⁾Art. 14.1.I LIRNR.

Pel que fa als impostos patrimonials, les participacions i accions en IIC, amb independència de l'admissió a cotització o no, es valoren als efectes de l'IP pel valor liquidatiu que tenen el 31 de desembre de cada any*⁶⁰.

⁽⁶⁰⁾Art. 16.2 LIP.

Aquesta mateixa valoració és normalment la que tenen en compte els contribuïents de l'ISD, sia per adquisició per *mortis causa* o per adquisició *inter vivos* de participacions en institucions d'inversió col·lectiva, ja que la normativa d'aquest impost només fa referència com a norma de valoració al valor real dels béns i drets*⁶¹.

⁽⁶¹⁾Art. 9 LISD.

Finalment, la participació en institucions d'inversió col·lectiva es declara exempta en la imposició indirecta.

En l'ITPAJD, n'estan exemptes, en la modalitat d'operacions societàries, les operacions de constitució, augment de capital, fusió i escissió de les SICAV i dels fons d'inversió de caràcter financer, i també les aportacions no dineràries a aquestes entitats*⁶².

⁽⁶²⁾Art. 45.I.B.20 LITPAJD.

Altres exempcions

També n'estan exemptes les IIC immobiliàries no financeres que tinguin per objecte social exclusiu l'adquisició i la promoció, incloent-hi la compra de terrenys, de qualsevol tipus d'immoble de naturalesa urbana per a arrendar-lo, sempre que, a més, els habitat-

ges, les residències estudiantils i les residències de la tercera edat, en els termes que per reglament s'estableixin, representin conjuntament, almenys, el 50% de tot l'actiu.

Per la seva banda, en l'IVA, les operacions financeres en general també gaudeixen d'exempció. Pel que fa a la participació en institucions d'inversió col·lectiva, l'exempció inclou els serveis de gestió i dipòsit de determinades entitats de tipologia diversa en què l'element comú és la canalització d'inversions col·lectives, i entre les quals hi ha les IIC⁶³.

⁽⁶³⁾Art. 20.u.18è. LIVA.

Activitats

1. Determineu quins són els elements distintius i els elements comuns dels actius financers de renda variable i la participació en institucions d'inversió col·lectiva.
2. Elaboreu un quadre que indiqui els elements essencials de la fiscalitat dels actius financers de renda variable i la participació en institucions d'inversió col·lectiva en l'IRPF.
3. Indiqueu els diferents beneficis fiscals (exempcions, tipus reduïts, deduccions i bonificacions, etc.) disposats per l'ordenament jurídic a favor dels titulars d'actius financers de renda variable i de la participació en institucions d'inversió col·lectiva.

Casos pràctics

1. Durant l'exercici X, el senyor Martín ha venut unes accions de Telefónica per 9.000 euros, pactant amb el comprador que es paguin 3.000 euros cada any durant tres anys. Aquestes accions les va comprar tres anys abans per 5.000 euros. Als efectes de l'IRPF, expliqueu quin tipus de renda ha obtingut el senyor Martín, determineu si l'operació és no subjecta o exempta, quina és la quantitat íntegra imputable a l'exercici X i la integració d'aquesta renda en la base imposable.
2. El senyor Zhang té la residència fiscal a la Xina i ha obtingut les rendes següents al nostre país: dividendes per la seva participació en una entitat bancària espanyola (3.000 euros) i rendiments derivats de la transmissió de participacions en un fons d'inversió feta en un mercat secundari oficial de valors espanyol (1.500 euros). Determineu la fiscalitat de les rendes obtingudes a Espanya pel senyor Zhang.
3. Expliqueu l'exempció de les participacions en entitats (art. 4.8.2 LIP) en l'IP. Afegiu un exemple d'aquesta exempció i esmenteu almenys dues consultes de la Direcció General de Tributs en relació amb aquesta exempció que n'aclareixin l'aplicació.
4. En Joan es mor a Madrid, on residia des de feia més de cinc anys, el 30 de juny de l'any X, en estat civil de vidu. Institueix hereus, a parts iguals, els seus tres fills: l'Albert, resident als Estats Units; la Carmen, que resideix a França; i l'Anna, resident a Madrid. En Joan era titular, entre altres béns, d'un fons d'inversió a França per valor de 60.000 euros. Ha de tributar, la Carme, per aquest fons d'inversió en l'ISD espanyol i en l'ISD francès?

Exercicis d'autoavaluació

De selecció

1. Una empresa lliura el desembre de l'any X a un directiu unes accions que procedeixen d'opcions lliurades l'any X-3, per haver treballat en l'empresa tres anys, amb un guany de 70.000 euros (quantia que coincideix amb la revaloració en borsa de les accions en aquest temps). L'oferta no la fan a tots els treballadors. La reducció aplicable a la declaració de l'IRPF del directiu...
 - a) és de 84.000 euros.
 - b) és de 26.520 euros.
 - c) és de 120.000 euros.
2. Una societat A distribueix dividendes entre els seus accionistes. Als efectes de l'IS de la societat A...
 - a) aquesta entitat ha de practicar un ajust fiscal extracomptable positiu per calcular-ne la base imposable.
 - b) aquesta entitat pot deduir en la seva base imposable la quantitat distribuïda en concepte de dividendes.
 - c) aquesta entitat té dret a practicar una deducció en la quota d'un percentatge dels dividendes distribuïts.
3. A l'efecte del càlcul de l'IRPF, formen part de la base imposable general...
 - a) els dividendes i participacions en beneficis.
 - b) els guanys patrimonials derivats de la venda d'unes accions.
 - c) Cap de les dues rendes anteriors.

4. En relació amb l'IRPF, una comunitat autònoma...

- a) pot aprovar deduccions en la quota íntegra per l'adquisició d'accions de societats.
- b) pot aprovar una exempció de les rendes derivades de les accions de societats.
- c) pot aprovar una reducció en la base imposable de les rendes derivades de les accions de societats.

5. En John, resident a Nova York, rep dividends per unes accions d'una societat resident a Madrid. Als efectes de l'IRNR, en John...

- a) està subjecte a l'IRNR si ho indica així la llei nord-americana que regula un impost sobre la renda dels residents.
- b) està subjecte a l'IRNR si ho indica així el conveni per a evitar la doble imposició entre Espanya i Estats Units.
- c) Les dues respostes anteriors són incorrectes.

6. Una societat anònima paga el 2012 uns dividends de 15.000 euros a una altra societat limitada. Als efectes de l'IS, la societat anònima...

- a) ha de retenir 2.850 euros.
- b) ha de retenir 3.150 euros.
- c) no ha de retenir cap quantitat.

7. La Manuela, com a accionista d'una SICAV...

- a) només pot percebre rendes en concepte de guanys i pèrdues patrimonials.
- b) només pot percebre rendes en concepte de rendiments del capital mobiliari.
- c) Les dues respostes anteriors són incorrectes.

8. En Lluci, la seva dona, el seu fill i el seu germà participen en una entitat, i el percentatge de participació de cadascun és del 4%. Als efectes de l'IP...

- a) no n'està exempta cap participació.
- b) n'estan exemptes totes les participacions.
- c) Cap de les dues respostes anteriors és correcta.

9. La Nadia, resident a Sevilla, té unes accions d'una societat resident a Melilla. Als efectes de l'IP, la Nadia...

- a) no es pot aplicar la bonificació en la quota prevista en la LIP perquè no és resident a Melilla.
- b) no es pot aplicar la bonificació en la quota prevista en la LIP si no té més béns i drets que els esmentats.
- c) es pot aplicar la bonificació en la quota prevista en la LIP.

10. L'Emília té participacions en un fons d'inversió que li cobra unes comissions perquè pugui fer diferents operacions d'inversió durant un any. El fons d'inversió:

- a) farà repercutir la quota corresponent d'IVA a l'Emília.
- b) no farà repercutir cap quota d'IVA a l'Emília.
- c) farà repercutir la quota corresponent d'IVA a l'Emília en alguns casos.

Solucionari

Activitats

Casos pràctics

1. Per la venda de les accions de Telefónica, el senyor Martín ha obtingut un guany o pèrdua patrimonial (art. 33 LIRPF). Aquesta renda s'obté per la diferència entre el preu de transmissió i el preu d'adquisició; és a dir: $9.000 - 5.000 = 4.000$ euros (art. 34.1.a LIRPF). Com que es tracta de la venda d'accions admeses a negociació en el mercat de valors, s'han d'aplicar les regles especials de valoració de l'article 37.1.a de la LIRPF: els valors indicats són els valors de cotització en borsa en el moment en què es va fer l'adquisició i en el moment de la transmissió posterior, tret que el preu pactat entre les parts sigui superior a aquest valor de cotització. A més, s'ha de tenir en compte el règim transitori previst per la DT 9a. de la LIRPF, aplicable si el senyor Martín hagués comprat les accions abans del 31 de desembre de 1994. Aquest règim permet aplicar una reducció de la part del guany generat abans del 20 de gener de 2006, concretament un 25% anual per cada any que n'excedeixi dos des del 31 de desembre de 1996. Finalment, com que el comprador pagarà a terminis, el senyor Martí pot optar per imputar-se aquest guany patrimonial de forma proporcional a mesura que siguin exigibles els cobraments corresponents (art. 14.2.d LIRPF). Com que el guany és de 4.000 euros, el senyor Martín pot optar per imputar només la tercera part d'aquesta renda a l'exercici X; és a dir: $4.000 / 3 = 1.333,33$ euros. Aquest guany patrimonial s'integra en la base imposable de l'estalvi (art. 46 LIRPF).

2. Els dividendes es consideren obtinguts a Espanya, ja que es tracta de rendiments derivats de la participació en els fons propis d'entitats residents a Espanya (art. 13.1.f LIRNR). No obstant això, hi ha 1.500 euros que n'estan exempts, perquè el senyor Zhang és resident en un país amb el qual hi ha un intercanvi efectiu d'informació tributària, d'acord amb l'article 14.1.j de la LIRNR. Els dividendes que no n'estiguin exempts tributen sobre l'import íntegre (art. 24.1 LIRNR). L'import del tribut és del 10% (art. 10 del conveni per a evitar la doble imposició entre Espanya i la Xina); és a dir: $1.500 \times 10\% = 150$ euros. L'entitat bancària espanyola ha de retenir aquest mateix import en concepte d'IRNR (art. 31.2 LIRNR) i, en aquest cas, el senyor Zhang no està obligat a presentar declaració per aquest tribut (art. 28.3 LIRNR).

Les rendes derivades de les transmissions de participacions en un fons d'inversió n'estan exemptes quan el no resident és resident en un país amb el qual Espanya té conveni per a evitar la doble imposició amb clàusula d'intercanvi d'informació, com passa en aquest cas amb la Xina (art. 14.1.i LIRNR).

3. L'exempció de les participacions en entitats titulars del patrimoni empresarial i professional (art. 4.8.2 LIP) afecta la plena propietat, la nua propietat i el dret d'usdefruit vitalici sobre les participacions en entitats, amb cotització o sense en mercats organitzats, sempre que concorrin les condicions següents:

- Que l'entitat, sia societària o no, no tingui per activitat principal la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari. S'entén que una entitat gestiona un patrimoni mobiliari o immobiliari i que, per tant, no duu a terme una activitat econòmica quan concorrin, durant més de noranta dies de l'exercici social, qualsevol de les condicions següents: que més de la meitat del seu actiu estigui constituït per valors o que més de la meitat del seu actiu no sigui afecte a activitats econòmiques.
- Que la participació del subjecte passiu al capital de l'entitat sigui almenys del 5% computat de manera individual, o del 20% juntament amb el cònjuge, ascendents, descendents o col·laterals de segon grau, per consanguinitat, afinitat o adopció.
- Que el subjecte passiu exerceixi efectivament funcions de direcció en l'entitat, i percebi per això una remuneració que representi més del 50% de tots els rendiments empresarials, professionals i de treball personal. A l'efecte del càlcul anterior, no es computen entre els rendiments empresarials, professionals i de treball personal, els rendiments de l'activitat empresarial a què es refereix l'exempció del patrimoni empresarial i professional de l'article 4.8.1 de la LIP. Quan la participació en l'entitat sigui conjunta amb alguna o algunes persones a les quals ens hem referit en l'apartat anterior, les funcions de direcció i les remuneracions que se'n deriven les ha de complir almenys una de les persones del grup de parentiu, sense perjudici que totes tinguin dret a l'exempció.

Un exemple d'aquest tipus d'exempció de les participacions en entitats titulars del patrimoni empresarial i professional és el següent: el senyor Martínez és gerent d'una societat que cotitza en borsa, dedicada a la comercialització de maquinària agrícola. Posseeix, juntament amb la seva dona, el 17% de la societat (un 9% i un 8% cada cònjuge, respectivament), i a més rep una retribució superior al 65% de tots els seus rendiments nets del treball i d'activitats econòmiques declarats en l'IRPF.

En aquest cas és aplicable l'exempció de les participacions en entitats titulars del patrimoni empresarial i professional, ja que es compleixen tots els requisits previstos en l'article 4.8.2 de

la LIP: la societat no té per activitat principal la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari, la participació del subjecte passiu en el capital de l'entitat és almenys del 5% computat de manera individual i el subjecte passiu exerceix efectivament funcions de direcció en l'entitat, i percep per això una remuneració que representa més del 50% de tots els seus rendiments empresarials, professionals i de treball personal.

Finalment, pel que fa a les consultes aplicables sobre aquesta exempció, també n'hi ha moltes en la base de dades de la DGT, a les quals podem accedir introduint en aquesta base de dades "Llei 19/1991" (en normativa) i "empresa" (en text lliure).

La consulta de la DGT de 10 de febrer de 2004 (núm. 0249-04) es pronuncia en relació amb la qüestió plantejada per quatre germans, titulars de diverses participacions en societats de responsabilitat limitada, que pretenen constituir, mitjançant l'aportació de les participacions assenyalades, una societat en comandita, i demanen l'opinió sobre la viabilitat d'aplicar l'exempció de l'article 4.8.2 de la LIP en quatre diverses possibilitats d'administració de la societat.

La DGT entén que, per a complir el requisit contingut en la lletra *d* del precepte esmentat (que el subjecte passiu exerceixi efectivament funcions de direcció en l'entitat, i percebi per això una remuneració que representi més del 50% de tots els seus rendiments empresarials, professionals i de treball personal), cal un vincle directe (manifestat amb l'oportú contracte o nomenament) entre l'entitat i la persona que fa les funcions directives.

Aquest vincle no existiria, segons l'opinió de la DGT, si l'administració la fes una societat limitada que fes les funcions de soci col·lectiu ni tampoc si aquest soci designés dues persones físiques perquè el representessin davant la societat en comandita. Consegüentment, no es compliria en aquests supòsits el requisit de l'article 4.8.2.d de la LIP.

En canvi, sí que hi hauria aquest vincle si dos dels germans subscrivissin un contracte d'alta direcció amb aquesta societat en comandita, i també hi seria en cas que les mateixes persones fossin nomenades directament administradores solidàries d'aquesta societat, de manera que, percebent en els dos casos el total dels seus rendiments empresarials, professionals i del treball personal per l'exercici de la seva funció com a tals directius, s'hauria d'entendre complert el requisit de l'article 4.8.2.d de la LIP, i, per tant, en aquests dos últims casos sí que seria procedent l'exempció de les participacions en entitats titulars del patrimoni empresarial i professional.

Finalment, la consulta de la DGT de 10 de maig de 2001 (núm. 0895-01) té per objecte la situació d'una empresa familiar d'inversions titular d'una societat d'inversió mobiliària de capital variable (SIMCAV) i la incidència en el manteniment pels accionistes de l'exempció de l'article 4.8.2 de la LIP segons el tipus d'inversió en què es materialitzi la resta de l'actiu de l'entitat.

La DGT considera que, en una primera hipòtesi, en la qual l'entitat consultant (hòlding) tingués el seu actiu constituït de manera majoritària per participacions en una SIMCAV i en un percentatge minoritari en una activitat immobiliària qualificable d'econòmica o en participacions superiors al percentatge exigít del 5% en entitats que fessin activitats empresarials, el hòlding es podria trobar o no en règim de transparència. La primera situació es produiria si es complien els requisits addicionals que preveu l'article 75 de l'anterior Llei 43/1995, de 27 de desembre, de l'impost de societats; en aquest cas, les participacions en el hòlding no podrien accedir a l'exempció en l'impost sobre el patrimoni. Encara que la societat no resultés transparent, en tant que societat de cartera s'hauria d'entendre que té per objecte la gestió d'un patrimoni mobiliari, i per tant, en definitiva, les participacions en la societat tampoc no podran gaudir del dret a exempció en l'IP.

De manera coherent, l'últim paràgraf de l'article 5.1 de l'RD 1704/1999, de 5 de novembre, pel qual es determinen els requisits i condicions de les activitats empresarials i professionals i de les participacions en entitats per a l'aplicació de les exempcions corresponents en l'IP, estableix que "en cap cas no és aplicable aquesta exempció [la de participacions en entitats] en institucions d'inversió col·lectiva". Per les raons exposades, les participacions directes dels subjectes passius en aquestes institucions, considerades en si mateixes, queden fora de l'àmbit objectiu de l'exempció.

Una situació diferent de l'anàlitzada fins ara és aquella en què tot i formar part de l'actiu de la societat matriu, una participació en una SIMCAV representés en l'actiu de la posseïdora menys de la meitat d'aquest actiu, de manera que s'entengués que no fa una activitat de gestió patrimonial i que, per tant, porta a terme una activitat econòmica. La qüestió es plantejaria llavors no respecte de l'accés a l'exempció de l'IP (que seria procedent quan es complissin els altres requisits legals), sinó de l'àmbit objectiu o extensió que té o, encara millor, de la determinació de l'import que té. L'exempció podria afectar la participació en la SIMCAV en dos casos: a) quan, d'acord amb el que preveu l'últim paràgraf de l'article 75.1.a de la LIS, el preu d'adquisició de la participació no superi l'import dels beneficis no distribuïts obtinguts

per l'entitat sempre que provinguin de la realització d'activitats empresarials o professionals i amb el límit dels beneficis obtinguts tant l'any mateix com en els deu anteriors, i b) quan, d'acord amb la possibilitat prevista en l'article 6.3 de l'RD 1074/1999, se'n pugui acreditar l'afectació a l'activitat.

4. L'article 32.2 de la Llei 22/2009 estableix els punts de connexió en l'ISD, sempre que els subjectes passius siguin residents a Espanya. La Carmen, com que es tracta d'un no resident a Espanya, no té cap punt de connexió amb el territori d'una comunitat autònoma i, per tant, s'ha d'aplicar en el seu ISD espanyol de forma exclusiva la legislació estatal i, en conseqüència, no és procedent aplicar cap de les mesures autonòmiques.

L'article 23 de la LISD estableix l'aplicació de la deducció per doble imposició internacional només per al cas de la subjecció a l'impost per obligació personal. Per tant, la Carmen no es pot aplicar aquesta deducció en l'ISD espanyol.

Pel que fa a la participació individual de la Carmen (resident a França), segons el conveni de 8 de gener de 1963 entre Espanya i França per a evitar la doble imposició i establir normes d'assistència administrativa en matèria d'impostos sobre les herències, en l'article 34 s'assenyala que els béns incorporals de l'herència (valors mobiliaris), sempre que no estiguin afectes a l'exercici d'una activitat empresarial o professional, només s'han de sotmetre a l'ISD en l'estat en què el causant era resident en el moment de la mort. Per tant: el fons d'inversió situat a França tributarà a Espanya per l'ISD espanyol, ja que el causant resident a Espanya, i la Carmen no haurà de pagar cap ISD francès.

Exercicis d'autoavaluació

De selecció

1. b
2. a
3. c
4. a
5. b
6. b
7. c
8. a
9. c
10. b

Bibliografia

La bibliografia d'aquest apartat fa referència només als treballs relacionats específicament amb la fiscalitat dels actius financers de renda fixa i de les operacions bancàries. En el mòdul introductor de l'assignatura hi ha una llista de llibres i articles que examinen la fiscalitat de les operacions financeres de manera més general i completa.

Andrés Sánchez, J. de (2004). "Tributación de las reducciones de capital y los derechos de suscripción preferente en el IRPF de residentes: ejemplos prácticos". *Estrategia Financiera* (núm. 204).

Andrés Sánchez, J. de (2007). "Análisis comparado de la tributación de los dividendos". *Partida Doble* (núm. 193).

Baciela Pérez, J. A. (2010). "La fiscalidad de los dividendos transfronterizos matriz-filial en la Unión Europea". *Quincena Fiscal: Revista de Actualidad Fiscal* (núm. 15 i 16).

Baciela Pérez, J. A. (2011). "La fiscalidad de los dividendos transfronterizos y la libre circulación de capitales". *Quincena Fiscal: Revista de Actualidad Fiscal* (núm. 20).

Blasco Delgado, C. (2001). "Régimen fiscal de las rentas derivadas de la transmisión o reembolso de acciones o participaciones de Instituciones de Inversión Colectiva extranjeras denominadas en divisa". *Revista de Información Fiscal* (núm. 43).

Buján López, T. R. (2006). "Tratamiento fiscal de los traspasos entre instituciones de inversión colectiva". A: Félix de Luis y Díaz de Monasterio-Guren; Francisco Uría Fernández (coords.). *El sistema fiscal español y las entidades y operaciones financieras: estudios en homenaje a Enrique Piñel*. Madrid: La Ley-Actualidad.

Caño Alonso, J. C. (2004). *Tributación de las Instituciones de Inversión Colectiva y de sus Accionistas o Partícipes*. Pamplona: Aranzadi.

Colmenar Valdés, S. (2001). "La tributación de las opciones de compra de acciones a favor de empleados: estudio de una polémica". *Impuestos: Revista de Doctrina, Legislación y Jurisprudencia* (núm. 2).

Cordero González, E. M. (2010). "Régimen fiscal de las Instituciones de Inversión Colectiva y libre circulación de capitales. A propósito del caso Orange European Smallcap Fund NV". *Noticias de la Unión Europea* (núm. 305).

Córdoba Bueno, M.; Luis Urquijo, J. (2001). *Guía de las "stock options": planificación, objetivos, financiación, fiscalidad y contabilidad*. Bilbao: Ediciones Deusto.

Cornudella Marqués, J. (2008). "Rentas imputadas de las instituciones de inversión colectiva". A: Alejandro Menéndez Moreno (coord.). *Los impuestos sobre la renta de las personas físicas y sobre la renta de los no residentes: Estudio de sus leyes reguladoras y reglamentos generales*. Valladolid: Lex Nova / PricewaterhouseCoopers.

Delmas González, F. (2009). "Ganancias y pérdidas de patrimonio de instituciones de inversión colectiva: Régimen especial de las instituciones de inversión colectiva". A: Teodoro Cordon Ezquerro; José Antonio Rodríguez Ondarza (dirs.); Javier Galán Ruiz; Manuel Gutiérrez Lousa. *El impuesto sobre la renta de las personas físicas*. Madrid: Civitas.

Domínguez Barrero, F. (2007). "Neutralidad e incentivos de las inversiones financieras en el nuevo IRPF". *Documentos de Trabajo Funcas* (núm. 312).

Domínguez Martínez, J. M. (2006). "El tratamiento fiscal de los fondos de inversión en el IRPF: un análisis comparativo". *Perspectivas del Sistema Financiero* (núm. 87).

Esteban Marina, A. (2009). "Inicio, cenit, declive y ocaso de la tributación por el impuesto sobre Sociedades de las primas de emisión de acciones". *Tribuna Fiscal: Revista Tributaria y Financiera* (núm. 221).

Esteban Marina, A. (2010). "Sociedades: Fiscalidad de los negocios de la sociedad con sus propias acciones. Contraste entre el tratamiento histórico y la situación presente". *Tribuna Fiscal: Revista Tributaria y Financiera* (núm. 235).

Esteban Paúl, A. (2003). "Régimen fiscal de las instituciones de inversión colectiva". A: Juan José Rubio Guerrero (dir.); Manuel Gutiérrez Lousa. *Manual del Impuesto sobre sociedades*. Madrid: Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales.

Esteban Paúl, A. (2007). "Tributación de las instituciones de inversión colectiva en el Impuesto sobre Sociedades". A: Javier Galán Ruiz; Manuel Gutiérrez Lousa; José Antonio Rodríguez Ondarza. *El impuesto sobre sociedades y su reforma para 2007*. Madrid: Civitas.

Falcón y Tella, R. (2008). "La exención del art. 7.y) de la Ley del IRPF (1.500 euros de dividendos) y su aplicación en caso de tributación conjunta". *Quincena Fiscal: Revista de Actualidad Fiscal* (núm. 13).

Garbajosa Cabello, M. J.; Andrés Sánchez, J. de (2004). "Análisis de la fiscalidad de las acciones en el IRPF según el modelo de Gordon y Shapiro". *Estrategia Financiera* (núm. 205).

Garbajosa Cabello, M. J. i altres (2001). "Incidencias de la fiscalidad de los dividendos y ganancias patrimoniales en la rentabilidad de las acciones". *Revista Española de Financiación y Contabilidad* (núm. 108).

Gonzalo y González, L.; Gonzalo Martínez, J. de (2002). "Las instituciones de Inversión Colectiva y la fiscalidad directa en la UE". *Noticias de la Unión Europea* (núm. 208).

Jaquotot Garre, N. (2006). "Tributación de las Instituciones de inversión colectiva". *Carta Tributaria. Monografías* (núm. 18).

López Espadafor, C. M. (2005). "La tributación en el IRPF de las ganancias patrimoniales procedentes de la transmisión de acciones: la violación del derecho comunitario europeo". *Nueva Fiscalidad* (núm. 3).

Lucas Durán, M. (2000). *La tributación de los dividendos internacionales*. Valladolid: Lex Nova.

Lucas Durán, M. (2010). "Los dividendos e intereses en la fiscalidad internacional". A: Fernando Serrano Antón (dir.). *Fiscalidad Internacional*. Madrid: Centro de Estudios Financieros.

Marín Benítez, G. (2005). "Fiscalidad de los dividendos transfronterizos en la Unión Europea: sobre la adecuación de la normativa española al derecho comunitario". *Estudios Financieros. Revista de Contabilidad y Tributación* (núm. 271).

Martín Jiménez, A. J. (2003). "Instituciones de inversión colectiva: aspectos de fiscalidad internacional de las SIMCAVS españolas". A: Ángel Fernández Prieto; José Antonio Rodríguez Ondarza. *Fiscalidad y planificación fiscal internacional*. Madrid: Instituto de Estudios Económicos.

Martín Jiménez, B. (2000). "La tributación de los planes de opciones de compra sobre acciones obtenidas por los directivos y trabajadores de las compañías: las stock options". *Revista de Información Fiscal* (núm. 37).

Martínez Gómez, E. M. (1992). "Usufructo de acciones: su tributación en los Impuestos sobre la Renta, sobre Sucesiones y Donaciones y sobre Transmisiones Patrimoniales". *Estudios Financieros. Revista de Contabilidad y Tributación* (núm. 112).

Molinos Rubio, L. M. (2008). "La tributación de los instrumentos de ahorro de las IIC en la Ley 35/2006 y la estrategia de Lisboa". *Noticias de la Unión Europea* (núm. 283).

Nazir Alonso, Y. (1999). *Fiscalidad de las sociedades y fondos de inversión mobiliaria*. Valladolid: Lex Nova.

Nazir Alonso, Y. (2004). "Incidencia de la Ley 35/2003, de 4 de noviembre, reguladora de las instituciones de inversión colectiva en relación a la tributación de las Sociedades de Inversión de Capital Variable (SICAV) en el Impuesto sobre Sociedades". *Nueva Fiscalidad* (núm. 8).

Roselló Moreno, C. (1999). "Dictamen sobre la fiscalidad de la constitución de un depósito dinerario a favor de los trabajadores del grupo, con posterior entrega de acciones". *Quincena Fiscal* (núm. 17).

Vicente Gimeno, L. A.; Ortiz Lázaro, C.; Ferruz Agudo, L. (2006). "Retos de la nueva Unión Europea: convergencia fiscal en materia de fondos de inversión". *Cuadernos Aragoneses de Economía* (núm. 1).

Villarín Lagos, M. (2009). "La tributación de los beneficios obtenidos por la cesión de acciones en los Impuestos sobre la Renta y el principio de libre circulación de capitales (Comentario a la STJCE de 18 de diciembre de 2007, As. C-436/06)". *Noticias de la Unión Europea* (núm. 299).

